

MASTER'S THESIS

“WE KUNNEN NIET VAN IEDERE CRIMINEEL EEN MODELBURGER MAKEN.”

Een onderzoek naar de nieuwe regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Wetboek van Strafvordering en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Wetboek van strafvordering, in het licht van het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Penitentiaire beginselenwet.

Yeniay-Yalcin, S.

Award date:

2021

Awarding institution:

Department of Public Law

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 24. Mar. 2023

Open Universiteit
www.ou.nl

“WE KUNNEN NIET VAN IEDERE CRIMINEEL EEN MODELBURGER MAKEN.”

ALDUS OM-TOPMAN RINUS OTTE¹

Een onderzoek naar de nieuwe regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Wetboek van Strafvordering en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Wetboek van strafvordering, in het licht van het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Penitentiaire beginselenwet.

Naam : S. Yeniay-Yalçın
Studentnummer : 852073346
Begeleider : mr. S.F. Naber
Examinator : dr. mr. M. Attinger
Aantal woorden : 14000
Datum : 30 september 2021

¹ Voskuil, *Algemeen Dagblad* 28 juni 2021.

VOORWOORD

Voor u ligt mijn scriptie ter afronding van mijn studie Rechtsgeleerdheid aan de Open Universiteit. De inhoud van dit onderzoek richt zich op de nieuwe regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Sv, in het licht van het resocialisatiebeginsel, zoals vervat in artikel 2 lid 2 Penitentiaire beginselenwet (hierna: Pbw).

De reden dat ik voor dit onderwerp heb gekozen, ligt gelegen in het gegeven dat ik sinds drie jaar in dienst ben bij de Dienst Justitiële Inrichtingen. Aanvankelijk ben ik begonnen als juridisch adviseur bij de penitentiaire inrichting Krimpen aan den IJssel. Per 1 juli 2021, en daarmee gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Wet Straffen en Beschermen, ben ik werkzaam als senior Selectiefunctionaris bij de Divisie Individuele Zaken, proces Verblijf buiten de inrichting.² In het kader van deze functie beslis ik namens de minister voor Rechtsbescherming Sander Dekker over verlofverzoeken, plaatsing in een penitentiair programma, verzoek om strafonderbreking etc. Hierbij dien ik rekening te houden met dezelfde criteria (gedrag, veiligheidsrisico's en slachtofferbelangen) zoals dat thans het geval is bij het verlenen van voorwaardelijke invrijheidstelling. Daarmee sluit dit onderwerp niet alleen goed aan bij mijn huidige functie, maar weet ik ook vanuit de praktijk welke consequenties deze wijziging met zich mee kan brengen.

Het schrijven van deze scriptie en daarmee de afronding van mijn studie Rechtsgeleerdheid was niet mogelijk geweest zonder de steun van mijn familie, vrienden en mijn scriptiebegeleidster. Allereerst wil ik dan ook mijn scriptiebegeleidster mevrouw mr. S.F. Naber bedanken voor haar begeleiding en feedback. Haar kritische kijk en motiverende feedback op de juiste momenten heeft mij gedurende het gehele proces enorm goed geholpen. Daarnaast wil ik mijn familie, in het bijzonder mijn echtgenoot, en mijn vrienden bedanken voor alle steun en motivatie gedurende deze fase van mijn studie.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze scriptie!

Rotterdam, 30 september 2021

Saliha Yeniay-Yalçın

---

² De Divisie Individuele Zaken is een onderdeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen.

INHOUDSOPGAVE

AFKORTINGEN	5
1 INLEIDING.....	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Centrale probleemstelling en deelvragen	7
1.3 Doel van het onderzoek.....	8
1.4 Methodiek.....	8
1.5 Afbakening	9
2 DE VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSTELLING	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Een korte wetsgeschiedenis van de v.i.	10
2.3 De oude v.i.-regeling	12
2.3.1 <i>Het verlenen van v.i.</i>	12
2.3.2 <i>De duur en de proeftijd van de v.i.</i>	12
2.3.3 <i>De aan de v.i. verbonden voorwaarden</i>	13
2.3.4 <i>Herroeping en schorsing van de v.i.</i>	14
2.3.5 <i>Uitstel of achterwege laten van de v.i.</i>	15
2.4 De nieuwe v.i.-regeling	15
2.4.1 <i>Het verlenen van v.i.</i>	15
2.4.2 <i>De duur en de proeftijd van de v.i.</i>	17
2.4.3 <i>De aan de v.i. verbonden voorwaarden</i>	17
2.4.4 <i>Herroeping en schorsing van de v.i.</i>	18
2.4.5 <i>Uitstel of achterwege laten van de v.i.</i>	18
2.5 Rechtsmiddelen	19
2.6 Tussenconclusie.....	19
3 NEVENEFFECTEN.....	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Calculerend gedrag.....	21
3.3 Strafoplegging	23
3.4 Rechtsbescherming.....	24
3.5 Appelleren is riskeren.....	26
3.6 Tussenconclusie.....	26
4 RESOCIALISATIE.....	28
4.1 Inleiding	28
4.2 Strafdoelen	28
4.3 Resocialisatie in internationaal perspectief	29
4.4 Resocialisatie in Europees perspectief	30
4.4.1 <i>Het EVRM</i>	30

4.4.2	<i>De EPR</i>	31
4.5	Resocialisatie in nationaal perspectief.....	31
4.6	Tussenconclusie.....	33
5	DE NIEUWE V.I. IN HET LICHT VAN RESOCIALISATIE	35
5.1	Inleiding	35
5.2	‘Geen v.i., tenzij’	35
5.2.1	<i>Gedrag</i>	36
5.2.2	<i>Veiligheidsrisico’s</i>	37
5.2.3	<i>Slachtofferbelangen</i>	37
5.3	Beslissingsbevoegdheid OM	39
5.4	Maximaal twee jaar v.i.	39
6	EINDCONCLUSIE	41
	LITERATUURLIJST	45
	JURISPRUDENTIELIJST	48

AFKORTINGEN

EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EPR	European Prison Rules
EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
Minister	Minister voor Rechtsbescherming Sander Dekker
NVvR	Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
OM	Openbaar Ministerie
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
p.i.	Penitentiaire inrichting
Regioplan	Regioplan Beleidsonderzoek
RSJ	Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming
RvdR	Raad voor de Rechtspraak
Straf	Gevangenisstraf
Sv	Wetboek van Strafvordering
v.i.	Voorwaardelijke invrijheidstelling
Wet S&B	Wet Straffen en Beschermen

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Op 1 juli 2021 is de Wet Straffen en Beschermen (hierna: Wet S&B) deels in werking getreden.³ Daarmee is de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling (hierna: v.i.) op twee onderdelen gewijzigd.⁴ Ten eerste komen veroordeelden⁵ niet meer van rechtswege in aanmerking voor v.i., maar neemt het Openbaar Ministerie (hierna: OM) per veroordeelde een individuele beslissing over het verlenen van v.i., de daarbij op te leggen bijzondere voorwaarden en, zo nodig, de herroeping van de v.i.⁶ Ten tweede wordt de periode van de v.i. gehandhaafd op maximaal één derde van de opgelegde gevangenisstraf (hierna: straf), maar wel met een maximum van twee jaar.⁷ Hiermee geeft de minister voor Rechtsbescherming Sander Dekker (hierna: minister) uitvoering aan het regeerakkoord 2017-2021 ‘Vertrouwen in de toekomst’, waarin is opgenomen dat de v.i.-regeling zodanig wordt gewijzigd dat veroordeelden niet meer van rechtswege in aanmerking komen voor v.i.⁸

Volgens de minister leidde de oude v.i.-regeling, waarin veroordeelden van rechtswege na twee derde van de straf voorwaardelijk in vrijheid werden gesteld, geregeld tot onbegrip in de maatschappij en bij slachtoffers en nabestaanden in het bijzonder.⁹ Het evenwicht tussen de belangen van slachtoffers en nabestaanden, de veiligheid van de samenleving en de belangen van veroordeelden was volgens de minister te veel doorgeslagen richting de belangen van veroordeelden.¹⁰ Volgens de minister konden veroordeelden onder de oude v.i.-regeling ruim voordat zij de helft van de aan hen opgelegde straf hadden uitgezeten al in aanmerking komen voor te vergaande (externe) vrijheden.¹¹ De minister stelt dat dit de kern van de straf aantast, namelijk de fysieke vrijheidsbeneming, en afbreuk doet aan de geloofwaardigheid van de opgelegde straf. Door de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf te wijzigen, wenst de minister recht te doen aan het rechtvaardigheidsgevoel van slachtoffers, nabestaanden en de samenleving als geheel.¹² Volgens de minister mag v.i. geen vanzelfsprekendheid meer zijn, maar kan v.i. slechts aan de orde zijn als een veroordeelde aan de criteria voor het verlenen van v.i. voldoet.¹³

---

³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3; *Stb.* 2020, 224; *Stb.* 2021, 252.

⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 1.

⁵ Hierbij wordt bedoeld op personen die een strafbaar feit hebben gepleegd.

⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2-3; Artikel 6:2:12 lid 1 Sv; In hoofdstuk 2 wordt hier uitgebreider bij stilgestaan.

⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3; Artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv; In hoofdstuk 2 wordt hier uitgebreider bij stilgestaan.

⁸ *Kamerstukken II* 2017/18, 34700, nr. 34, p. 5.

⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 6; *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2.

¹⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 29279, nr. 532, p. 1.

¹¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2; *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 6-7.

¹² *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 7.

¹³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2; Artikel 6:2:10 lid 3 Sv; In hoofdstuk 2 wordt hier uitgebreider bij stilgestaan.

In tegenstelling tot de minister concluderen de onderzoekers van de Erasmus Universiteit Rotterdam (hierna: EUR) dat onderzoek naar de praktijk heeft uitgewezen dat er in de oude v.i.-regeling juist van geval tot geval werd beoordeeld of toepassing van de v.i. was aangewezen en, zo ja, onder welke voorwaarden.¹⁴ Verschillende adviesorganen, zoals de reclassering en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR), betwijfelen dan ook de noodzaak tot wijziging van de v.i.-regeling.¹⁵ De reclassering wijst er daarnaast op dat juist met het oog op het voorkomen van recidive al jaren wordt ingezet op een meer persoonsgerichte benadering van de veroordeelde.¹⁶ Volgens de minister wordt door de Wet S&B de persoonsgerichte benadering juist bestendigd en verder uitgebouwd door de v.i. niet langer van rechtswege te verlenen, maar bij het verlenen van v.i. voor iedere veroordeelde een individuele afweging te maken. De minister stelt dat daarbij de nadruk wordt gelegd op de inzet en de bereidheid van de veroordeelde om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor zijn terugkeer in de samenleving.¹⁷ Hiermee wordt het volgens de minister mogelijk om de persoonsgerichte benadering ook door te voeren in de v.i.¹⁸

Ook Schuyt stelt zich kritisch op ten opzichte van de Wet S&B en stelt dat de wet is gericht op bestraffing van de veroordeelde en bescherming van het slachtoffer en de samenleving. Schuyt vraagt zich dan ook af hoe een straf de samenleving kan beschermen als binnen de tenuitvoerlegging van die straf de mogelijkheden tot resocialisatie van de veroordeelde steeds verder worden uitgehold.¹⁹ In mijn opinie doelt Schuyt hiermee op het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw, waarin is bepaald dat de tenuitvoerlegging van de straf zoveel mogelijk dienstbaar wordt gemaakt aan de voorbereiding van de veroordeelde op zijn terugkeer in de maatschappij.

1.2 Centrale probleemstelling en deelvragen

Door het stelsel van detentiefasering, waaronder de v.i., dusdanig te wijzigen, komt naar mijn mening de resocialisatie van veroordeelden mogelijk in het gedrang. Immers leidt een beslissing tot het niet verlenen van v.i. tot een situatie, waarin veroordeelden zonder enige vorm van toezicht of begeleiding ‘rauw’ terugkeren in de maatschappij. In het licht van het voorgaande kom ik dan ook tot de volgende vraagstelling:

---

¹⁴ Rapport ‘De praktijk van de voorwaardelijke invrijheidstelling in relatie tot speciale preventie en re-integratie’, bijlage bij Kamerstukken II 2017/18, 34775 VI, nr. 104, p. 151-152.

¹⁵ Advies RSJ, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3-5; Advies Reclassering Nederland, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3; Advies RvdR, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2; Advies NVvR, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3.

¹⁶ Advies Reclassering Nederland, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 4.

¹⁷ Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 26.

¹⁸ Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 27.

¹⁹ Schuyt, *Sancties* 2019/58, p. 267.

“Hoe verhoudt de nieuwe v.i.-regeling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Sv, zich tot het resocialisatiebeginsel, zoals vervat in artikel 2 lid 2 Pbw?”

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- *Wat houdt de oude en de nieuwe v.i.-regeling in?*
- *Welke neveneffecten worden er binnen de Wet S&B van de nieuwe v.i.-regeling verwacht?*
- *Wat houdt het resocialisatiebeginsel op nationaal, Europees en internationaal niveau in?*

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het verschaffen van inzicht in de oude en de nieuwe v.i.-regeling in het licht van het resocialisatiebeginsel. Daarmee verkrijgt de lezer inzicht in de negatieve en positieve effecten van de nieuwe v.i.-regeling. Zo kan de lezer zich een oordeel vormen of de nieuwe v.i.-regeling in positieve zin gaat bijdragen aan de resocialisatie van veroordeelden en daarmee aan het verminderen van het risico op recidive en het vergroten van de maatschappelijke veiligheid.

1.4 Methodiek

Om de centrale vraag in dit onderzoek te kunnen beantwoorden, is gebruik gemaakt van vakliteratuur, kamerstukken, wetgeving en jurisprudentie. Met behulp van nationale wetgeving,²⁰ vakliteratuur²¹ en kamerstukken²² wordt in dit onderzoek de v.i.-regeling in kaart gebracht. Vervolgens wordt aan de hand van kamerstukken²³ uiteengezet welke neveneffecten er van de nieuwe v.i.-regeling worden verwacht. Daarnaast wordt door middel van vakliteratuur²⁴ en internationale, Europese en nationale wetgeving en jurisprudentie omschreven welke invulling er aan het resocialisatiebeginsel in internationaal, Europees en nationaal perspectief wordt gegeven.

Aan de hand van de parlementaire geschiedenis en vakliteratuur wordt in hoofdstuk twee een korte wetshistorie van de v.i.-regeling geschetst. Aansluitend hierop wordt (in ditzelfde hoofdstuk) aan de hand van nationale wetgeving en kamerstukken de verschillende fasen van de v.i.-regeling besproken, zoals de wijze waarop v.i. wordt verleend, de duur van de v.i. en de proeftijd ervan. Daarmee krijgt de lezer een goed beeld van het doel en de achtergrond van de v.i.-regeling. In hoofdstuk drie volgt een uitgebreide beschrijving van de verschillende neveneffecten die binnen de Wet S&B van de nieuwe v.i.-regeling worden verwacht. Hierbij wordt zowel aandacht besteed aan de kritiek van verschillende

---

²⁰ Waaronder de bepalingen in het tweede hoofdstuk van Boek 6 van het Wetboek van Strafvordering alsmede de (oude en nieuwe) Aanwijzing voorwaardelijke invrijheidstelling.

²¹ Waaronder vakliteratuur van Reidnied, Bleichrodt en Vegter.

²² Waaronder *Kamerstukken II 2005/06*, 30513, nr. 3 en *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3.

²³ Zoals het *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38.

²⁴ Waaronder vakliteratuur van Meijer, Struijk & Meynen.

adviesorganen, zoals de reclassering, alsmede de reactie van de minister hierop. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier het resocialisatiebeginsel vanuit internationaal, Europees en nationaal perspectief in kaart gebracht. In hoofdstuk vijf wordt gezien hoe de nieuwe v.i.-regeling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Sv, zich verhoudt tot het nationale resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw. Tot slot volgt de conclusie, waarin een antwoord wordt gegeven op de centrale vraag.

1.5 Afbakening

Met de (gedeeltelijke) inwerkingtreding van de Wet S&B is het stelsel van detentiefasering, waaronder verlof en v.i., gewijzigd.²⁵ In dit onderzoek worden de wijzigingen met betrekking tot het verlof en het penitentiair programma niet behandeld.²⁶ Ook de wijziging met betrekking tot het vervallen van het arbeidsrecht en de arbeidsplicht wordt niet behandeld.²⁷ Evenmin wordt aandacht besteed aan de overige wijzigingen, zoals het voorzien van een juridische grondslag voor de persoonsgerichte aanpak van veroordeelden, het uitwisselen van informatie tussen de Dienst Justitiële Inrichtingen en de gemeente en het verlenen van toegang tot de penitentiaire inrichting (hierna: p.i.) van instanties die betrokken zijn bij de nazorg van veroordeelden, zoals de gemeente en de reclassering.²⁸

Gezien de beperkte omvang van dit onderzoek wordt alleen de wijziging met betrekking tot de v.i.-regeling behandeld en worden de overige wijzigingen buiten beschouwing gelaten. Reden hiervan is dat de overige wijzigingen niet bijdragen aan de beantwoording van de centrale vraag dan wel de deelvragen.

Het stelsel van promoveren en degraderen wordt zijdelings besproken, maar komt niet inhoudelijk aan de orde. Wel is het van belang om reeds in dit kader op te merken dat veroordeelden die niet promoveren naar het plusprogramma alleen in aanmerking kunnen komen voor een kortdurend re-integratieverlof, mits dit met het oog op veiligheidsrisico's aanvaardbaar is. De minister acht het ter voorkoming van recidive van belang dat ook veroordeelden die gedurende hun detentieverloop geen gewenst gedrag hebben laten zien hun terugkeer in de samenleving kunnen voorbereiden. Zij komen niet in aanmerking voor andere vormen van re-integratieverlof, het penitentiair programma en v.i.²⁹

---

²⁵ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 1; De wijzigingen met betrekking tot verlof en v.i. zijn op 1 juli 2021 in werking getreden. Zie *Stb.* 2021, 252.

²⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 16-21; De wijziging met betrekking tot het penitentiair programma zal naar verwachting 1 december 2021 in werking treden. Zie *Stb.* 2021, 252.

²⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 48.

²⁸ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3.

²⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 18.

2 DE VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSTELLING

2.1 Inleiding

Om het doel en de achtergrond van de v.i.-regeling beter te begrijpen, wordt in dit hoofdstuk eerst een korte wetsgeschiedenis van de v.i.-regeling geschetst. Vervolgens worden de verschillende fasen van zowel de oude als de nieuwe v.i.-regeling besproken, zoals de wijze van verlening van de v.i., de duur en de proeftijd ervan.³⁰ Hierbij wordt niet alleen aandacht besteed aan het juridisch kader,³¹ maar ook aan de bedoeling van de wetgever bij de totstandkoming van de oude v.i.-regeling en de bedoeling van de minister bij de invoering van de nieuwe v.i.-regeling. Tot slot wordt aan het eind van dit hoofdstuk kort toegelicht welke rechtsmiddelen de veroordeelde kan aanwenden tegen een beslissing van het OM.³²

2.2 Een korte wetsgeschiedenis van de v.i.

Met de invoering van het Wetboek van Strafrecht werd de v.i.-regeling in 1886 voor het eerst in Nederland geïntroduceerd.³³ De wetgever beoogde hiermee, met het oog op een goede resocialisatie van de veroordeelde, de overgang van detentie naar vrijheid geleidelijk en meer gecontroleerd te laten verlopen.³⁴ Door aan de v.i. voorwaarden te verbinden, kon worden nagegaan hoe de veroordeelde omging met herwonnen vrijheid en of hij zich niet opnieuw schuldig maakte aan strafbare feiten. De herroeping van de v.i. fungeerde daarbij als een stok achter de deur, waardoor de veroordeelde werd aangespoord om op het rechte pad te blijven.³⁵

Aanvankelijk kon de veroordeelde in aanmerking komen voor v.i., mits de aan hem opgelegde straf drie jaar bedroeg en de veroordeelde driekwart daarvan had uitgezeten.³⁶ In 1915 werd het moment van de v.i. gewijzigd naar twee derde van de opgelegde straf en was v.i. mogelijk bij straffen vanaf negen maanden. Door de jaren heen nam het aantal gevallen waarin aan veroordeelden v.i. werd verleend constant toe. In 1970 werd aan meer dan 90% van de daarvoor in aanmerking komende veroordeelden v.i. verleend. Vervolgens werd in 1976 een nieuw rechtsmiddel opengesteld voor veroordeelden, waardoor het voor hen mogelijk werd om tegen een beslissing van de minister van Justitie tot weigering, schorsing of herroeping van de v.i. in beroep te gaan bij de penitentiaire kamer

---

³⁰ Reeds in dit stadium dient te worden opgemerkt dat de oude v.i.-regeling nog altijd van toepassing is op veroordelingen tot een vrijheidsstraf die vóór 1 juli 2021 zijn uitgesproken en dat de nieuwe v.i.-regeling van toepassing is op veroordelingen tot een vrijheidsstraf die op of na 1 juli 2021 zijn uitgesproken. Zie *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 25; *Stb.* 2021, 252.

³¹ Hierbij wordt bedoeld op de bepalingen in het tweede hoofdstuk van Boek 6 van het Wetboek van Strafvordering alsmede de (oude en de nieuwe) Aanwijzing voorwaardelijke invrijheidstelling.

³² In hoofdstuk drie wordt hier uitgebreider bij stilgestaan.

³³ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4.

³⁴ Vegter, *Sancties* 2018/4, p. 34; Bleichrodt & Vegter 2016, p. 143.

³⁵ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4; Bleichrodt & Vegter 2016, p. 143.

³⁶ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4; Bleichrodt & Vegter 2016, p. 10.

van het gerechtshof Arnhem.³⁷ Volgens Bleichrodt en Vegter toonde het gerechtshof Arnhem zich kritisch jegens elke beslissing die vrijheidsbeneming met zich meebracht, zelfs in gevallen waarin de kans op re-integratie ongunstig was en de veroordeelde zich gedurende zijn proeftijd opnieuw schuldig had gemaakt aan een strafbaar feit. Het gerechtshof Arnhem nam volgens Bleichrodt en Vegter als uitgangspunt dat een terugkeer in het kader van de v.i. toch nog voor enig kader met begeleiding van de veroordeelde zorgde dan invrijheidstelling zonder enige vorm van begeleiding. Dit had dan ook tot gevolg dat de v.i. alleen nog bij hoge uitzondering kon worden geweigerd. Als gevolg hiervan werd in 1981 aan 99% van de daarvoor in aanmerking komende veroordeelden v.i. verleend en vond herroeping van de v.i. zelden plaats.³⁸ Hiermee veranderde de v.i. volgens de wetgever feitelijk van een gunst in een recht van de veroordeelde.³⁹

Vervolgens besloot de wetgever in 1987 om de v.i.-regeling, die volgens Bleichrodt en Vegter in de praktijk van haar geloofwaardigheid was ontdaan, om te buigen tot een geheel onvoorwaardelijke en onherroepelijke vervroegde invrijheidstelling.⁴⁰ Volgens de wetgever was de aanleiding hiervoor enerzijds gelegen in de veranderde rolopvatting van de reclassering, waarbij de reclassering zich op het standpunt stelde dat het houden van toezicht niet langer paste bij de vertrouwensrelatie met de veroordeelde.⁴¹ Hierdoor weigerde de reclassering om langer overtredingen van de aan de v.i. verbonden voorwaarden te melden aan het OM.⁴² Anderzijds kende het OM volgens de wetgever geringe prioriteit toe aan het herroepen van de v.i. bij overtreding van de standaard gestelde bijzondere voorwaarden. Volgens de wetgever speelde ook de jurisprudentie van het gerechtshof Arnhem een rol hierbij.⁴³ Met de invoering van de vervroegde invrijheidstelling ging volgens de wetgever een belangrijk instrument verloren om het gedrag van de veroordeelde en zijn re-integratie tot een succesvolle terugkeer in de maatschappij te beïnvloeden. Daarmee verloor de v.i. volgens de wetgever haar oorspronkelijke betekenis.⁴⁴

Op 1 juli 2008 is de regeling van de vervroegde invrijheidstelling weer omgezet naar de regeling van de v.i.⁴⁵ Daarmee heeft de wetgever een einde gebracht aan de sterk bekritiseerde situatie dat aan de vervroegde invrijheidstelling geen voorwaarden konden worden verbonden en dat de eenmaal toegekende invrijheidstelling niet kon worden herroepen. Door het voorwaardelijk maken van de invrijheidstelling kon volgens de wetgever weer een bijdrage worden geleverd aan het vergroten van

---

³⁷ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4.

³⁸ Bleichrodt & Vegter 2016, p. 144.

³⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4.

⁴⁰ Bleichrodt & Vegter 2016, p. 144; *Stb.* 1986, 593.

⁴¹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4.

⁴² Bleichrodt, *DD* 2006/78, p. 1.

⁴³ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4-5.

⁴⁴ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 5.

⁴⁵ *Stb.* 2008, 194.

de maatschappelijke veiligheid.⁴⁶ Hierdoor was de v.i. volgens de wetgever geen ongeclausuleerde strafkorting meer, maar werd de invrijheidstelling weer verbonden aan voorwaarden en aan de bereidheid van de veroordeelde om verantwoordelijkheid te dragen voor zijn eigen toekomst.⁴⁷

2.3 De oude v.i.-regeling

2.3.1 *Het verlenen van v.i.*

De wetgever heeft bij de invoering van het oude stelsel er expliciet voor gekozen om het systeem van ‘v.i., tenzij’ te handhaven. Daarbij benadrukte de wetgever het doel van de v.i., namelijk het beschermen van de samenleving door het verminderen van de kans op recidive. Gelet hierop achtte de wetgever het onwenselijk om over te gaan naar een systeem waarin veroordeelden niet voorwaardelijk in vrijheid werden gesteld. Een dergelijk systeem had volgens de wetgever namelijk tot gevolg dat veel veroordeelden pas in vrijheid werden gesteld zodra zij de opgelegde straf in zijn geheel hadden uitgezeten, zonder dat aan de invrijheidstelling nog voorwaarden konden worden verbonden. Volgens de wetgever was het juist van belang om aan de invrijheidstelling voorwaarden te verbinden, zodat de terugkeer van de veroordeelde in de samenleving en de overgang van detentie naar vrijheid geleidelijk en meer gecontroleerd kon plaatsvinden.⁴⁸ Doordat de veroordeelde gedurende de proeftijd van zijn v.i. aan voorwaarden was verbonden en onder toezicht van justitie stond, kon de v.i. volgens de wetgever bijdragen aan het verminderen van de kans op recidive en daarmee aan het vergroten van de maatschappelijke veiligheid.⁴⁹ De herroeping van de v.i. fungeerde daarbij als een stok achter de deur, waardoor de veroordeelde van onwenselijk gedrag werd weerhouden.⁵⁰

2.3.2 *De duur en de proeftijd van de v.i.*

De oude v.i.-regeling is van toepassing op geheel onvoorwaardelijke gevangenisstraffen met een duur van meer dan één jaar, die vóór 1 juli 2021 zijn uitgesproken.⁵¹

Bij gevangenisstraffen met een duur tussen de één en twee jaar komt de veroordeelde (onder het oude stelsel) in aanmerking voor v.i. zodra de vrijheidsbeneming ten minste één jaar heeft geduurd en van het op dat moment nog ten uitvoer te leggen gedeelte van de straf één derde deel is ondergaan.⁵² De reden dat de wetgever destijds voor deze bepaling heeft gekozen, is gelegen in het gegeven dat bij straffen met een duur van één jaar en minder geen v.i. wordt toegepast. Zonder deze bepaling is het namelijk mogelijk dat een persoon die tot een gevangenisstraf van één jaar is veroordeeld in feite een

---

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 1.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 2.

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 6.

⁴⁹ Bleichrodt & Vegter 2016, p. 145; *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 1.

⁵⁰ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 4.

⁵¹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 5; *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 25; *Stb.* 2021, 252.

⁵² *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 6; Artikel 6:2:10 lid 1 Sv (oud).

langere straf uitzit dan een persoon die tot een gevangenisstraf van langere duur is veroordeeld, maar die als gevolg van de v.i.-regeling een deel daarvan niet hoeft uit te zitten.⁵³

Bij gevangenisstraffen met een duur van twee jaar of meer komt de veroordeelde (onder het oude stelsel) in aanmerking voor v.i. zodra hij twee derde deel van de opgelegde straf heeft ondergaan.⁵⁴ De wetgever heeft er destijds voor gekozen om het bestaande tijdstip van de v.i. vast te houden, zodat er voldoende tijd is om invulling te geven aan activiteiten en begeleiding gericht op het verminderen van het recidiverisico. Volgens de wetgever had dit tevens het voordeel dat de rechter bij de straftoemeting nog steeds kon uitgaan van dezelfde verhouding tussen de op te leggen straf en de werkelijke duur van de detentie.⁵⁵

De proeftijd van de v.i. start op de dag van de v.i. en is gelijk aan de duur van de v.i., maar bedraagt in ieder geval één jaar.⁵⁶ De rechter kan, op vordering van het OM, eenmaal de proeftijd van de v.i. met maximaal twee jaar verlengen en in geval van zeden- en ernstige geweldsdelinquenten zelfs telkens met ten hoogste twee jaar.⁵⁷

2.3.3 De aan de v.i. verbonden voorwaarden

De v.i. geschiedt steeds onder de algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd van de v.i. niet schuldig maakt aan een strafbaar feit.⁵⁸ Daarmee is de algemene voorwaarde van rechtswege verbonden aan de v.i.⁵⁹ Verder kunnen aan de v.i. bijzondere voorwaarden ten aanzien van het gedrag van de veroordeelde worden verbonden.⁶⁰ Het kan hierbij gaan om programmatische voorwaarden, zoals deelname aan scholing en veiligheidstrainingen of het accepteren van intensieve hulpverlening in verband met een verslaving. Het kan ook gaan om meer beperkende voorwaarden, zoals een contactverbod, locatieverbod of -gebod en een alcohol- en/of drugsverbod.⁶¹

De beslissing omtrent het stellen van bijzondere voorwaarden is voorbehouden aan het OM.⁶² Het OM wordt hierbij geadviseerd door de directeur van de p.i. en de reclassering.⁶³ De veroordeelde kan de gestelde voorwaarden niet weigeren en dient zich bereid te verklaren de gestelde voorwaarden na te

---

⁵³ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 8. Denk hierbij aan een persoon die tot een gevangenisstraf van één jaar is veroordeeld en niet in aanmerking komt voor v.i. vanwege de regeling in verhouding tot een persoon die tot een gevangenisstraf van vijftien maanden is veroordeeld en die als gevolg van de regeling na tien maanden voorwaardelijk in vrijheid wordt gesteld.

⁵⁴ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 6; Artikel 6:2:10 lid 2 Sv (oud).

⁵⁵ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 8.

⁵⁶ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 11-12; Artikel 6:1:18 lid 2 Sv.

⁵⁷ Artikel 6:1:18 lid 2 Sv.

⁵⁸ Artikel 6:2:11 lid 1 Sv.

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 8.

⁶⁰ Artikel 6:2:11 lid 2 Sv.

⁶¹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 9; Artikel 6:2:11 lid 3 Sv.

⁶² Artikel 6:2:11 lid 5 Sv (oud); Artikel 6:2:12 lid 1 Sv (nieuw).

⁶³ Artikel 6:2:11 lid 6 Sv (oud); Artikel 6:2:12 lid 2 Sv (nieuw).

leven.⁶⁴ Wel dient het OM per veroordeelde te beoordelen of het überhaupt noodzakelijk is om aan de v.i. bijzondere voorwaarden te verbinden.⁶⁵ Als het recidiverisico gering wordt ingeschat of als de veroordeelde gedurende zijn detentie al voldoende is voorbereid op de invrijheidstelling, kan het OM afzien van het stellen van bijzondere voorwaarden.⁶⁶ Volgens de wetgever dient het opleggen van bijzondere voorwaarden geen automatisme te zijn, maar moet er sprake zijn van een noodzakelijke, op de persoon van de veroordeelde toegesneden inkadering van zijn gedrag.⁶⁷

2.3.4 Herroeping en schorsing van de v.i.

Als de veroordeelde de algemene voorwaarde of de bijzondere voorwaarden niet nakomt, is het OM verantwoordelijk voor het afgeven van een duidelijk signaal op de overtreding.⁶⁸ Voor de effectiviteit en geloofwaardigheid van de v.i.-regeling is het van belang dat een overtreding van de voorwaarden niet zonder gevolgen blijft. Afhankelijk van de ernst van de gedraging heeft het OM drie mogelijkheden:

- 1) een (mondelinge of schriftelijke) waarschuwing;
- 2) het wijzigen of aanscherpen van de bijzondere voorwaarden;
- 3) of het vorderen van gehele of gedeeltelijke herroeping van de v.i.⁶⁹

Als het gaat om een geringe schending⁷⁰ en de veroordeelde het vertrouwen niet heeft geschaad, kan het OM volstaan met een waarschuwing. Dat is anders als de veroordeelde de bijzondere voorwaarden niet naleeft. In dat geval kunnen de bijzondere voorwaarden worden gewijzigd of aangescherpt.⁷¹ Het vorderen van gehele of gedeeltelijke herroeping van de v.i. is pas aan de orde als er sprake is van een ernstige schending⁷² van de aan de v.i. verbonden voorwaarden. Het OM dient aan de hand van alle omstandigheden van het geval te beoordelen welke reactie op de overtreding van de voorwaarden het meest passend is.⁷³ Daarbij is van belang dat het OM niet verplicht is om een vordering tot herroeping van de v.i. in te dienen bij de rechtbank.⁷⁴ Als het OM toch besluit om over te gaan tot herroeping van de v.i., dan beslist uiteindelijk de rechter of de v.i. al dan niet wordt herroepen. Indien de beslissing van de rechter niet kan worden afgewacht, omdat er ernstige redenen zijn dat de veroordeelde een aan de v.i. verbonden voorwaarde heeft geschonden en deze voorwaarde van dusdanige aard is dat

---

⁶⁴ Reidnied, *Sancties* 2014/49, p. 2; *Kamerstukken I* 2006/07, 30513, nr. C, p. 10.

⁶⁵ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 9.

⁶⁶ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 10.

⁶⁷ *Kamerstukken I* 2006/07, 30513, nr. C, p. 1.

⁶⁸ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 12; Reidnied, *Sancties* 2014/49, p. 5; Artikel 6:2:13 Sv (oud).

⁶⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 14.

⁷⁰ Denk hierbij aan het overschrijden van de tijden van het locatiegebod met enkele minuten.

⁷¹ Denk hierbij aan het toepassen van elektronisch toezicht als extra voorwaarde, omdat de veroordeelde een locatieverbod niet naleeft.

⁷² Denk hierbij aan het opnieuw plegen van een strafbaar feit.

⁷³ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 15.

⁷⁴ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 9.

onmiddellijke vrijheidsbeneming van de veroordeelde is aangewezen, dan beslist de rechter-commissaris hangende de bodemprocedure over de schorsing van de v.i.⁷⁵

2.3.5 *Uitstel of achterwege laten van de v.i.*

Hoewel het verlenen van v.i. het uitgangspunt vormt, betekent dit niet dat er geen gronden kunnen zijn om de v.i. uit te stellen dan wel geheel achterwege te laten.⁷⁶ Indien er sprake is van één van de limitatief opgesomde gronden in het oude artikel 6:2:12 Sv kan de v.i., op vordering van het OM, door de rechtbank worden uitgesteld of achterwege worden gelaten.⁷⁷ Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als door het stellen van voorwaarden het recidiverisico onvoldoende kan worden ingeperkt of als de veroordeelde zich niet bereid verklaart om de voorwaarden na te leven.⁷⁸ Hangende een vordering tot uitstel of achterwege laten van de v.i. wordt de veroordeelde niet voorwaardelijk in vrijheid gesteld.⁷⁹ Uiteindelijk bepaalt de rechter of de v.i. wordt uitgesteld of in zijn geheel achterwege blijft.⁸⁰

2.4 **De nieuwe v.i.-regeling**

2.4.1 *Het verlenen van v.i.*

Eén van de meest cruciale wijzigingen die in de nieuwe v.i.-regeling is doorgevoerd, is dat er geen sprake meer is van het verlenen van v.i. van rechtswege, maar dat het OM per veroordeelde een individuele beslissing neemt over het verlenen van v.i.⁸¹ Volgens de minister heeft het OM reeds kennis en ervaring met het nemen van beslissingen over de v.i. (zoals het vorderen van uitstel of achterwege laten van de v.i.), om welke reden de minister het een voor de hand liggende keuze vindt om deze bevoegdheid bij het OM te beleggen.⁸² Naar mijn mening is het nog maar de vraag of het OM, in de hoedanigheid van ‘crimefighter’, wel op een noodzakelijke afstand richting de veroordeelde staat om hier op een evenwichtige en onbevooroordeelde wijze een beslissing in te nemen.

Uitgangspunt is dat de opgelegde straf volledig dient te worden uitgezeten, tenzij de veroordeelde aan de gestelde criteria voldoet om in aanmerking te kunnen komen voor v.i.⁸³ Daarmee wordt de v.i. een op zichzelf staand beslismoment, waarin wordt beoordeeld of de veroordeelde voorwaardelijk in

---

⁷⁵ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 15.

⁷⁶ Reidnied, *Sancties* 2014/49, p. 3; Artikel 6:2:12 lid 1 Sv (oud).

⁷⁷ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 7; *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 14; *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 27.

⁷⁸ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 7; Artikel 6:2:12 lid 1 sub d Sv (oud).

⁷⁹ Reidnied, *Sancties* 2014/49, p. 3; Artikel II Aanwijzing voorwaardelijke invrijheidstelling (2020A010) (oud); Artikel 4 in deel II Aanwijzing voorwaardelijke invrijheidstelling (nieuw).

⁸⁰ *Kamerstukken II* 2005/06, 30513, nr. 3, p. 14.

⁸¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 25; Artikel 6:2:12 lid 1 Sv.

⁸² *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 28. In hoofdstuk vijf wordt hier nader op ingegaan.

⁸³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 34.

vrijheid kan en mag worden gesteld, en zo ja, onder welke voorwaarden.⁸⁴ De beslissing omtrent het verlenen van v.i. wordt getoetst aan de volgende drie criteria:

- 1) de mate waarin en de wijze waarop de veroordeelde door zijn gedrag heeft doen blijken van een bijzondere geschiktheid tot terugkeer in de samenleving;
- 2) de mogelijkheden om eventuele aan de invrijheidstelling verbonden risico's te beperken en te beheersen;
- 3) de belangen van slachtoffers, nabestaanden en andere relevante personen, waaronder de door de veroordeelde geleverde inspanningen om de door het strafbare feit veroorzaakte schade te vergoeden.⁸⁵

Om deze criteria te kunnen toetsen, dient het OM te worden voorzien van het advies van de directeur van de p.i., het advies en de risicobeoordeling door de reclassering, informatie van slachtoffers, nabestaanden of andere relevante personen (zoals de kinderen van de veroordeelde) en het advies van het lokale parket. Bij zware en complexe zaken wordt het OM tevens geadviseerd door een adviescollege met daarin een aantal onafhankelijke gedragsdeskundigen, zoals een psycholoog, victimoloog en/of een deskundige met specifieke kennis over de zaak.⁸⁶

Uiterlijk vier weken voor het tijdstip van de v.i. dient het OM een beslissing te nemen over het al dan niet verlenen van v.i.⁸⁷ Indien aan de veroordeelde geen v.i. wordt verleend, kan de veroordeelde na zes maanden het OM nogmaals verzoeken om alsnog voorwaardelijk in vrijheid te worden gesteld.⁸⁸ De reden dat de minister voor een termijn van zes maanden heeft gekozen, is gelegen in het gegeven dat de veroordeelde daardoor voldoende tijd heeft om er alsnog voor te zorgen dat hij aan de gestelde criteria voldoet. Tegelijkertijd is deze termijn volgens de minister niet zo lang dat er geen betekenisvolle v.i.-periode meer resteert. Het aantal keren dat een veroordeelde nogmaals kan verzoeken om alsnog voorwaardelijk in vrijheid te worden gesteld is beperkt tot één keer. De minister wenst hiermee enerzijds te voorkomen dat de veroordeelde kansloze verzoeken doet, anderzijds dwingt dit de veroordeelde om goed na te denken over het moment waarop het verzoek de grootste kans van slagen heeft.⁸⁹ Op het tweede (en tegelijkertijd het laatste) verzoek van de veroordeelde heeft het OM maximaal twee maanden de tijd om zo tot een goed onderbouwde beslissing te komen.⁹⁰

---

⁸⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 27.

⁸⁵ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 25; Artikel 6:2:10 lid 3 Sv.

⁸⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 29; Artikel 6:2:12 lid 2 Sv; Artikel 3.2 in deel I Aanwijzing voorwaardelijke invrijheidstelling.

⁸⁷ Artikel 6:2:10 lid 1 of lid 4 Sv jo. artikel 6:2:13 lid 1 Sv.

⁸⁸ Artikel 6:2:13 lid 2 Sv.

⁸⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 30; Artikel 6:2:13 lid 2 Sv.

⁹⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 30; Artikel 6:2:13 lid 2 Sv.

2.4.2 De duur en de proeftijd van de v.i.

In de nieuwe v.i.-regeling wordt de periode van de v.i. gehandhaafd op één derde van de opgelegde straf, maar wel met een maximum van twee jaar.⁹¹ Hieraan ligt ten grondslag dat de regering het onwenselijk acht dat iemand die is veroordeeld voor een ernstig misdrijf een aanmerkelijk gedeelte van zijn straf niet in een gevangenis ondergaat.⁹² De oude v.i.-regeling tast volgens de minister de geloofwaardigheid en inzichtelijkheid van de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf aan en ondermijnt het rechtvaardigheidsgevoel. Bovendien doet het oude stelsel, waarin veroordeelden lange periodes buiten de p.i. kunnen doorbrengen, volgens de minister af aan de kern van de straf (de fysieke vrijheidsbeneming). Om bij te kunnen dragen aan de geloofwaardigheid van het strafrechtelijk stelsel, is de minister van mening dat de tijd die in detentie wordt doorgebracht en de opgelegde straf meer met elkaar moeten overeenkomen. Een lange v.i.-periode acht de minister daarvoor niet noodzakelijk. Volgens de minister is een periode van twee jaar voldoende voor een goed voorbereide, geleidelijke en begeleide terugkeer van de veroordeelde in de maatschappij. Daarbij stelt de minister dat in de praktijk de intensiteit van het reclasseringstoezicht over het algemeen afneemt. Volgens de minister is dit een duidelijk signaal dat een langere proeftijd lang niet in alle gevallen noodzakelijk is. Bovendien is er volgens de minister gedurende het detentieverloop ook tijd om aan gedragsverandering en re-integratie te werken.⁹³ De minister wenst met deze wijziging een balans te vinden tussen enerzijds het uitgangspunt in de oude v.i.-regeling dat v.i. kan worden verleend na het ondergaan van twee derde van de straf en anderzijds de noodzakelijk geachte geloofwaardigere verhouding tussen de opgelegde straf en de fysieke vrijheidsbeneming.⁹⁴

In het nieuwe stelsel wijzigt er niets met betrekking tot de proeftijd van de v.i. Om die reden kan hier worden volstaan met een verwijzing naar paragraaf 2.3.2.

2.4.3 De aan de v.i. verbonden voorwaarden

In het nieuwe stelsel blijven de algemene voorwaarde en de bijzondere voorwaarden gehandhaafd.⁹⁵ Wel worden er een aantal bijzondere voorwaarden aan artikel 6:2:11 lid 3 Sv toegevoegd, waaronder het geheel of gedeeltelijk vergoeden van de veroorzaakte schade aan het slachtoffer of de nabestaanden, zo nodig door het treffen van een betalingsregeling, alsmede het beperken van het recht om Nederland te verlaten (uitreisverbod).⁹⁶

---

⁹¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3; Artikel 6:2:10 lid 1 Sv.

⁹² *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 30.

⁹³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 31.

⁹⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 32.

⁹⁵ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 26; Artikel 6:2:11 Sv; Zie § 2.3.3.

⁹⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 50; Artikel 6:2:11 lid 3 sub k en sub l Sv.

2.4.4 *Herroeping en schorsing van de v.i.*

In de nieuwe v.i.-regeling beslist niet meer de rechter over de herroeping van de v.i., maar het OM.⁹⁷ Volgens de minister is het OM, als beslisser over de v.i. en steller van bijzondere voorwaarden, bij uitstek in staat om af te wegen of de veroordeelde de voorwaarden heeft nageleefd en of de v.i. moet worden herroepen. Als gevolg van deze bevoegdheidsverschuiving ligt herroeping van de v.i. door het OM en de schuldvaststelling door de rechter in het kader van de nieuwe strafzaak niet meer voor de hand. Om die reden gelden de volgende twee gronden voor de herroeping van de v.i.:

- 1) er bestaan ernstige redenen voor het vermoeden dat de veroordeelde de algemene voorwaarde niet heeft nageleefd;
- 2) de veroordeelde heeft een bijzondere voorwaarde niet nageleefd.⁹⁸

Vanwege deze bevoegdheidsverschuiving is het dus niet meer noodzakelijk dat de rechter vaststelt dat de veroordeelde een nieuw strafbaar feit heeft gepleegd, maar is het voldoende dat het OM constateert dat er een ernstige verdenking bestaat van het begaan van een (nieuw) strafbaar feit. Volgens de minister moet het gaan om een ernstige verdenking, vergelijkbaar met de ernstige bezwaren die de toepassing van voorlopige hechtenis rechtvaardigen. Als aan de veroordeelde in deze nieuwe strafzaak geen straf of maatregel wordt opgelegd, omdat hij bijvoorbeeld wordt vrijgesproken, dan is daarmee de herroeping van de v.i. onterecht geweest. De veroordeelde kan daarvoor een schadevergoeding aanvragen. Voor het geval de v.i. wordt herroepen vanwege het niet naleven van een bijzondere voorwaarde is het voldoende dat het OM constateert dat een bijzondere voorwaarde niet is nageleefd.⁹⁹ Gelet op het feit dat het OM in het nieuwe stelsel over de herroeping van de v.i. beslist, vervalt daarmee de bepaling tot het indienen van een vordering tot schorsing van de v.i. bij de rechter-commissaris.¹⁰⁰

2.4.5 *Uitstel of achterwege laten van de v.i.*

Nu de v.i. niet meer van rechtswege wordt verleend en de veroordeelde alleen in aanmerking komt voor v.i. als hij voldoet aan de gestelde criteria, is er volgens de minister ook geen noodzaak voor een regeling inzake het uitstellen of achterwege laten van de v.i.¹⁰¹ Wel handhaaft de minister de gronden voor het uitstellen of achterwege laten van de v.i. in materiële zin. Volgens de minister spelen zij wel een rol bij de beslissing over het verlenen van v.i.¹⁰²

---

⁹⁷ Artikel 6:2:12 lid 1 Sv.

⁹⁸ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 35; Artikel 6:2:13a Sv.

⁹⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 35; Artikel 6:2:13b Sv.

¹⁰⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 26.

¹⁰¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 29.

¹⁰² *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 30.

2.5 Rechtsmiddelen

Als het OM besluit om aan de veroordeelde geen v.i. te verlenen, de beslissing over het verlenen van v.i. uit te stellen dan wel de v.i. te herroepen, dan kan de veroordeelde daartegen een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank.¹⁰³ De rechter beoordeelt in dat geval of het OM bij afweging van alle betrokken belangen in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen.¹⁰⁴ Volgens de minister dient de rechter dit marginaal te toetsen en is het niet toegestaan dat de rechter tot een geheel nieuwe afweging van de betrokken belangen komt.¹⁰⁵ De veroordeelde wordt hangende de beslissing op het bezwaarschrift niet in vrijheid gesteld.¹⁰⁶ Als de rechter het bezwaarschrift van de veroordeelde gegrond verklaart, dan bepaalt de rechter het tijdstip waarop de veroordeelde alsnog in vrijheid wordt gesteld.¹⁰⁷

2.6 Tussenconclusie

Uit het voorgaande volgt dat de v.i. van oudsher wordt ingezet voor een goed voorbereide, geleidelijke en begeleide terugkeer van de veroordeelde in de samenleving. Door het verbinden van (de algemene voorwaarde en bijzondere) voorwaarden aan de v.i. kan gedurende de periode van de v.i. nagegaan worden hoe de veroordeelde omgaat met herkregeen vrijheid en of hij zich niet opnieuw schuldig maakt aan strafbare feiten. Daarbij fungeert de herroeping van de v.i. als een stok achter de deur, waardoor de veroordeelde wordt aangespoord om op het rechte pad te blijven en zich van onwenselijk gedrag te weerhouden. Hiermee draagt de v.i. bij aan het verminderen van recidive en het vergroten van de maatschappelijke veiligheid.

Met de inwerkingtreding van de Wet S&B is de v.i.-regeling op de volgende punten gewijzigd:

- 1) veroordeelden komen niet meer van rechtswege in aanmerking voor v.i., maar het OM neemt per veroordeelde een individuele beslissing over het verlenen van de v.i. Deze beslissing wordt getoetst aan de volgende criteria:
  - a) de mate waarin en de wijze waarop de veroordeelde door zijn gedrag heeft doen blijken van een bijzondere geschiktheid tot terugkeer in de samenleving;
  - b) de mogelijkheden om eventuele aan de invrijheidstelling verbonden risico's te beperken en te beheersen;
  - c) de belangen van slachtoffers, nabestaanden en andere relevante personen, waaronder de door de veroordeelde geleverde inspanningen om de door het strafbare feit veroorzaakte schade te vergoeden.

---

¹⁰³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 35; Artikel 6:6:8 lid 1 Sv.

¹⁰⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 35; Artikel 6:6:9 lid 1 Sv.

¹⁰⁵ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 36.

¹⁰⁶ Artikel 6:6:9 lid 2 Sv.

¹⁰⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 36; Artikel 6:6:9 lid 3 Sv.

- 2) de periode van de v.i. wordt gehandhaafd op maximaal één derde van de opgelegde straf, maar wel met een maximum van twee jaar.

Uitgangspunt is dat de opgelegde gevangenisstraf in beginsel in zijn geheel dient te worden uitgezeten, tenzij de veroordeelde aan de gestelde criteria voldoet. Daarmee wordt de v.i. een op zichzelf staand beslismoment, waarin de vraag centraal staat of de veroordeelde voorwaardelijk in vrijheid kan en mag worden gesteld, en zo ja, onder welke voorwaarden. Verder beslist niet meer de rechter, maar het OM over de herroeping van de v.i. Dit houdt in dat het OM zelfstandig, dus zonder tussenkomst van de rechter, de v.i. kan herroepen als één van de volgende twee gronden zich voordoen:

- 1) er bestaan ernstige redenen voor het vermoeden dat de veroordeelde de algemene voorwaarde niet heeft nageleefd;
- 2) de veroordeelde heeft een bijzondere voorwaarde niet nageleefd.

Derhalve kan het OM de v.i. al herroepen nog voordat de rechter feitelijk heeft vastgesteld dat de veroordeelde de gestelde voorwaarden niet heeft nageleefd. Daarmee is de rechter, als waarborg voor een onafhankelijke en onpartijdige procedure, niet meer betrokken bij het herroepen van de v.i.

Tot slot wordt de periode van de v.i. gehandhaafd op maximaal één derde van de opgelegde straf, maar wel met een maximum van twee jaar. Het is nog altijd onduidelijk waarom de minister heeft gekozen voor een periode van twee jaar. Een korte v.i.-periode houdt namelijk in dat het toezicht op de veroordeelde ook van korte duur is, terwijl een langere v.i.-periode de mogelijkheid biedt om de veroordeelde voor een langere termijn te monitoren en daarmee langer toezicht te houden. De nieuwe v.i.-regeling kan dan ook best wel eens wat neveneffecten met zich meebrengen. Welke neveneffecten er in ieder geval worden verwacht, wordt in het volgende hoofdstuk uitgebreid besproken.

3 NEVENEFFECTEN

3.1 Inleiding

In opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum aan het Regioplan Beleidsonderzoek (hierna: Regioplan) de opdracht gegeven om een voorbereidend onderzoek in te stellen, waarin onder andere de vraag wordt beantwoord welke neveneffecten er binnen de Wet S&B van de nieuwe v.i.-regeling worden verwacht.¹⁰⁸ Volgens het Regioplan kan de nieuwe v.i.-regeling leiden tot:

- 1) calculerend gedrag onder veroordeelden;
- 2) het opleggen van lagere straffen door de rechter;
- 3) afname van de rechtsbescherming van veroordeelden;
- 4) een slechtere rechtspositie van reeds veroordeelde gedetineerden.¹⁰⁹

In dit hoofdstuk wordt nader bij deze verwachtingen stilgestaan en wordt gezien welke consequenties dit kan hebben voor de resocialisatie van veroordeelden, het risico op recidive en de maatschappelijke veiligheid.

3.2 Calculerend gedrag

Het Regioplan verwacht dat het maximeren van de duur van de v.i. gaat leiden tot calculerend gedrag onder berekenende en geharde veroordeelden. Volgens het Regioplan zijn deze veroordeelden geneigd om de opgelegde straf in zijn geheel uit te zitten om zo de aan de v.i. verbonden voorwaarden en de mogelijkheid tot verlenging van de proeftijd van de v.i. te ontlopen. Door geen gebruik te maken van de v.i.-regeling weet de calculerende veroordeelde immers precies waar hij aan toe is en is hij ervan verzekerd dat hij na het uitzitten van zijn straf niet wordt onderworpen aan reclasseringstoezicht. Het Regioplan wijst erop dat juist hierdoor de meest risicovolle veroordeelden zonder enige vorm van begeleiding en resocialisatie terugkeren in de samenleving. Dit ondermijnt volgens het Regioplan het recidiverisico en brengt ernstige risico's voor de veiligheid van de samenleving met zich mee.¹¹⁰

Ook de onderzoekers van de EUR, de Afdeling advisering van de Raad van State, het OM evenals de reclassering uit hun zorgen met betrekking tot het maximeren van de duur van de v.i.¹¹¹ Volgens hen creëert de nieuwe v.i.-regeling een situatie, waarin het voor veroordeelden onaantrekkelijk wordt

---

¹⁰⁸ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38.

¹⁰⁹ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 25-26.

¹¹⁰ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 25.

¹¹¹ *Rapport 'De praktijk van de voorwaardelijke invrijheidstelling in relatie tot speciale preventie en re-integratie'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18*, 34775 VI, nr. 104, p. 153-154; *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 4, p. 4-5; *Advies OM*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 4-5; *Advies Reclassering Nederland*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 3-5.

gemaakt om gebruik te maken van de v.i.-regeling. De v.i. is niet alleen van zeer korte duur, maar daarnaast bestaat ook de mogelijkheid tot verlenging. Derhalve achten deze adviesorganen de kans aannemelijk dat veroordeelden de voorkeur zullen geven aan het uitzitten van de gehele straf. Dit heeft tot gevolg dat deze groep veroordeelden na het uitzitten van de opgelegde straf zonder enige vorm van resocialisatie, zonder voorwaarden en met een hoog recidiverisico terugkeren in de samenleving.¹¹² De reclassering wijst er daarnaast op dat een v.i.-periode van maximaal twee jaar voor veroordeelden met een hoog risicoprofiel te beperkend. Hoewel de mogelijkheid bestaat om de proeftijd van de v.i. te verlengen, merkt de reclassering terecht op dat de veroordeelde in dat geval ook daadwerkelijk gebruik moet maken van de v.i.-regeling. Volgens de reclassering is er minimaal één dag v.i. nodig om deze verlenging überhaupt te kunnen realiseren.¹¹³

De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (hierna: RSJ) vreest dat de calculerende veroordeelde, die voor een zeden- of ernstig geweldsdelict is veroordeeld, met negatief gedrag erop zal aansturen om zijn straf in zijn geheel uit te zitten om te voorkomen dat hij na detentie nog jarenlang is verbonden aan voorwaarden.¹¹⁴ Deze verwachting is naar mijn mening zeer aannemelijk. Dit geldt temeer nu de proeftijd van de v.i. juist bij deze groep veroordeelden telkens met ten hoogste twee jaar, en daarmee dus eindeloos, kan worden verlengd.¹¹⁵

De minister stelt in reactie hierop dat veroordeelden die in beginsel overwegen om geen gebruik te maken van de v.i.-regeling vrijwel altijd besluiten om alsnog gebruik te maken van de v.i.-regeling. Volgens de minister heeft het afzien van v.i. naast een tweejarig verlengd verblijf in de gevangenis ook invloed op het verlenen van vrijheden tijdens detentie.¹¹⁶ Voor wat betreft de verlenging van de proeftijd van de v.i. merkt de minister op dat uiteindelijk de rechter hierin een beslissing neemt. Volgens de minister dient zowel het OM als de rechter steeds af te wegen of een verlenging van de proeftijd van de v.i. noodzakelijk en proportioneel is. Daarmee is de verlenging van de proeftijd van de v.i. volgens de minister een mogelijkheid en geen automatisme.¹¹⁷

Mijns inziens is het onduidelijk waar de minister zijn verwachting op baseert. Het is namelijk niet ondenkbaar dat veroordeelden calculerend gedrag gaan vertonen om een verlenging van de proeftijd van de v.i. te voorkomen. Weliswaar is de verlenging van de proeftijd van de v.i. een mogelijkheid en geen automatisme, doch dient de minister zich naar mijn mening wel bewust te zijn van het feit dat

---

¹¹² Rapport 'De praktijk van de voorwaardelijke invrijheidstelling in relatie tot speciale preventie en re-integratie', bijlage bij Kamerstukken II 2017/18, 34775 VI, nr. 104, p. 153-154; Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 4, p. 4-5; Advies OM, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 4-5; Advies Reclassering Nederland, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3-5.

¹¹³ Advies Reclassering Nederland, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3.

¹¹⁴ Advies RSJ, bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 7.

¹¹⁵ Artikel 6:1:18 lid 2 Sv.

¹¹⁶ Kamerstukken I 2019/20, 35122, nr. E, p. 6.

¹¹⁷ Kamerstukken II 2018/19, 35122, nr. 3, p. 34.

juist deze mogelijkheid voor de calculerende veroordeelde voldoende reden kan zijn om, zeker bij zo'n korte v.i., af te zien van v.i.

3.3 Strafoplegging

Het Regioplan wijst erop dat de rechter bij de straftoemeting rekening houdt met de feitelijke duur van de straf, zijnde de tijd in detentie tot het moment van de v.i. (de 'bruto/netto' straf).¹¹⁸ Ook de Raad voor de Rechtspraak (hierna: RvdR) en het Fonds Slachtofferhulp wijzen erop dat de rechter bij de strafoplegging een afweging maakt tussen de 'bruto/netto' straf.¹¹⁹ De RvdR verwacht dan ook dat een wijziging van de v.i.-regeling met zich meebrengt dat er lagere straffen opgelegd gaan worden.¹²⁰ Het Regioplan wijst erop dat als gevolg hiervan de hoogte van de opgelegde straffen juist afneemt, terwijl de regering juist beoogt dat de tijd in detentie meer overeenkomt met de hoogte van de straf. Daarnaast wijst het Regioplan erop dat een eventuele verlaging van straffen het vertrouwen van slachtoffers en nabestaanden in de rechtspraak ondermijnt. Volgens het Regioplan hebben zij geen inzicht in de praktijk van de rechter om te anticiperen op de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf.¹²¹

De minister stelt zich op het standpunt dat de regering ervan uitgaat dat rechters geen lagere straffen zullen opleggen. Volgens de minister vormt de v.i. een onderdeel van de tenuitvoerlegging van de straf en is het geen vorm van straffkorting.¹²² Het maximeren van de duur van de v.i. betekent volgens de minister dus niet dat de opgelegde straf daardoor wordt verhoogd.¹²³ Daarnaast stelt de minister dat de rechter de straf bepaalt op grond van de persoon van de verdachte en de ernst van het feit en niet op grond van de wijze van tenuitvoerlegging of het verwachte detentieverloop.¹²⁴ De minister vertrouwt er dan ook op dat het OM en de rechter de bedoeling van de nieuwe v.i.-regeling meenemen in de strafeis respectievelijk de strafoplegging.¹²⁵ Volgens de minister is het absoluut niet de bedoeling dat naar aanleiding van het maximeren van de duur van de v.i. lagere straffen worden opgelegd.¹²⁶

In mijn opinie is de minister beperkt op de hoogte van de jurisprudentie van de Hoge Raad. Volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad staat geen rechtsregel eraan in de weg dat de rechter bij de strafoplegging rekening houdt met de wijze waarop de op te leggen straf ten uitvoer wordt gelegd,

---

¹¹⁸ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 25-26.

¹¹⁹ *Advies RvdR*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 5; *Advies Fonds Slachtofferhulp*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 6.

¹²⁰ *Advies RvdR*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 5. Ter onderbouwing stelt de RvdR dat als de rechter bijvoorbeeld tot het oordeel komt dat een geheel onvoorwaardelijke straf van 'netto' twintig jaar passend en geboden is, dat (rekening houdend met een maximale v.i.-termijn van twee jaar) een straf van 'bruto' tweeëntwintig jaar zal worden opgelegd in plaats van dertig jaar.

¹²¹ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 25-26.

¹²² *Kamerstukken I 2019/20*, 35122, nr. C, p. 36.

¹²³ *Kamerstukken I 2019/20*, 35122, nr. E, p. 16.

¹²⁴ *Kamerstukken I 2019/20*, 35122, nr. C, p. 36-37.

¹²⁵ *Kamerstukken I 2019/20*, 35122, nr. C, p. 37.

¹²⁶ *Kamerstukken I 2019/20*, 35122, nr. E, p. 17.

waaronder begrepen de v.i.-regeling, en anderzijds dat geen enkele rechtsregel de rechter voorschrijft daar wel rekening mee te houden. De keuze van factoren die van belang zijn voor de strafoplegging is voorbehouden aan de rechter die over de feiten oordeelt en de rechter behoeft die keuze niet te motiveren.¹²⁷ Hieruit kan dan ook afgeleid worden dat de rechter bij de strafoplegging rekening kan en mag houden met de wijze waarop de straf ten uitvoer wordt gelegd en dat de rechter deze keuze niet hoeft te motiveren. Naar mijn mening dient de minister zich hierin terughoudend op te stellen, opdat de keuze van de rechter niet wordt gevormd door politieke inmenging.

3.4 Rechtsbescherming

Het Regioplan wijst erop dat veroordeelden de beslissing van het OM slechts door een marginale toets aan de rechterlijke macht kunnen voorleggen. Volgens het Regioplan resulteert dit in een afname van de rechtsbescherming van veroordeelden. Dit geldt temeer nu veroordeelden in de oude v.i.-regeling de mogelijkheid hadden om, via een vordering van het OM, beslissingen over de v.i. niet marginaal, maar juist inhoudelijk door de rechter te laten toetsen.¹²⁸ Verschillende adviesorganen, zoals de RvdR, hebben dan ook grote bezwaren tegen het volledig beleggen van de beslissingsbevoegdheid omtrent de v.i. bij het OM. Zo wijst de RvdR erop dat een beslissing tot herroeping van de v.i. feitelijk een beslissing tot vrijheidsbeneming is, die is voorbehouden aan de rechter.¹²⁹ Volgens de Nederlandse Orde van Advocaten biedt de nieuwe v.i.-regeling aanzienlijk minder rechtsbescherming, doordat de beslissing over een fundamenteel deel van de vrijheidsbeneming niet meer in handen is van de rechter, maar van het OM.¹³⁰ Volgens de RSJ is het onduidelijk welke (juridische) stappen de veroordeelde kan ondernemen als het OM geen tijdige beslissing neemt. Daarnaast merkt de RSJ op dat de veroordeelde na een eerste afwijzing van het OM pas na zes maanden een tweede, en tegelijkertijd een laatste, verzoek kan indienen om alsnog in aanmerking te komen voor v.i. De RSJ acht dit een ongewenste beperking van de rechtspositie en de rechtsbescherming van de veroordeelde.¹³¹

De minister stelt dat er bewust voor is gekozen om de beslissing over de v.i. bij het OM te beleggen.¹³² Volgens de minister maakt de v.i. deel uit van de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf en is het niet ongebruikelijk dat beslissingen die hierop toezien worden genomen door het OM. Daarbij benadrukt de minister dat de nieuwe v.i.-regeling voorziet in de mogelijkheid voor veroordeelden om een afwijzende beslissing van het OM voor te leggen aan de rechter. Ook hebben veroordeelden de

---

¹²⁷ HR 23 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK9252, r.o. 2.5, NJ 2010/393, m.nt. P.A.M. Mevis.

¹²⁸ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 26. Denk hierbij aan beslissingen omtrent het herroepen, uitstellen of achterwege laten van de v.i.

¹²⁹ *Advies RvdR*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 4.

¹³⁰ *Advies NOvA*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 8.

¹³¹ *Advies RSJ*, bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35122, nr. 3, p. 11.

¹³² *Kamerstukken I*, 2019/20, 35122, nr. C, p. 22.

mogelijkheid om op een later moment opnieuw een verzoek te doen om alsnog in aanmerking te komen voor v.i.¹³³

In mijn opinie staat het OM, in de hoedanigheid van ‘crimefighter’, niet op een noodzakelijke afstand richting de veroordeelde om hierover op een evenwichtige en onbevooroordeelde wijze een beslissing te nemen. Niet alleen leidt het volledig beleggen van de beslissingsbevoegdheid bij het OM tot morele bezwaren, maar ook de (juridische) stappen die een veroordeelde hiertegen kan ondernemen is naar mijn mening zeer karig ingericht. Zo kan de veroordeelde alleen een bezwaarschrift indienen tegen:

- 1) de beslissing om geen v.i. te verlenen;
- 2) de beslissing om een beslissing over het verlenen van v.i. uit te stellen;
- 3) de beslissing tot herroeping van de v.i.¹³⁴

Er is niet vastgelegd binnen welk termijn de rechtbank een beslissing op het bezwaarschrift van de veroordeelde moet nemen. De rechtbank dient slechts zo spoedig mogelijk na ontvangst van het bezwaarschrift te onderzoeken of het OM bij afweging van alle betrokken belangen in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen.¹³⁵ Op welk termijn dit dient te gebeuren, blijft onduidelijk. Het is dan ook maar de vraag binnen welk tijdsbestek het bezwaarschrift op zitting zal worden gepland en de rechter een beslissing op het bezwaarschrift zal nemen.¹³⁶ Daarbij mag de rechtbank niet tot een geheel nieuwe afweging van de betrokken belangen komen, maar dient de rechter de beslissing marginaal te toetsen.¹³⁷

Verder is het frappant dat de veroordeelde geen schadevergoeding krijgt bij een gegrondverklaring.¹³⁸ Mijns inziens dient daar een reële schadevergoeding tegenover te staan, nu de veroordeelde gedurende een bepaalde periode geen gebruik heeft kunnen maken van zijn v.i., terwijl hij hier wel recht op had.¹³⁹ Dit geldt temeer nu de veroordeelde bij een onterechte herroeping van zijn v.i. wel recht heeft op een schadevergoeding.¹⁴⁰

---

¹³³ *Kamerstukken I*, 2019/20, 35122, nr. C, p. 37.

¹³⁴ Artikel 6:6:8 lid 1 Sv.

¹³⁵ Artikel 6:6:9 lid 1 Sv.

¹³⁶ Een soortgelijke bepaling treft men onder andere aan in artikel 71 lid 1 jo. 71f lid 1 Pbw, waarin is bepaald dat de beroepscommissie zo spoedig mogelijk uitspraak doet. Het niet bepalen van een termijn heeft tot gevolg dat de instantie die daarmee is belast niet gehouden is aan een bepaalde termijn om zaken af te handelen. Dit heeft bij de RSJ tot gevolg dat de RSJ thans nog steeds kampt met achterstanden bij de behandeling van beroepszaken. ‘Hoge instroom zorgt voor achterstanden bij RSJ’, rsj.nl, 22 december 2020.

¹³⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 36.

¹³⁸ Artikel 6:6:9 lid 3 Sv.

¹³⁹ Een dergelijke bepaling voor veroordeelden kent de Pbw weer wel. Zie hiervoor de artikelen 68 lid 7, 68b lid 2 en 71f lid 4 Pbw.

¹⁴⁰ Artikel 537 lid 3 Sv.

3.5 Appelleren is riskeren

Het Regioplan wijst erop dat de nieuwe v.i.-regeling een beperking brengt in de rechtspositie van reeds veroordeelde gedetineerden. De nieuwe v.i.-regeling is van toepassing op gevangenisstraffen die worden uitgesproken nadat de Wet S&B in werking is getreden. Als gevolg hiervan hebben reeds veroordeelde gedetineerden hun lopend hoger beroep ingetrokken dan wel afgezien van het instellen van hoger beroep. Het instellen van hoger beroep en het daaropvolgende vonnis kon immers leiden tot een slechtere positie van de reeds (in eerste aanleg) veroordeelde gedetineerde.¹⁴¹

De minister wijst erop dat de nieuwe v.i.-regeling alleen effect heeft op veroordeelden aan wie een gevangenisstraf van meer dan zes jaar is opgelegd. Volgens de minister gaat het om een duidelijk af te bakenen en relatief beperkte groep, namelijk honderd veroordeelden op jaarbasis. Daarnaast wijst de minister erop dat appelleren altijd enig risico met zich meebrengt en dat alternatieven (waaronder het voorstel om de pleegdatum van het delict als uitgangspunt te nemen) ook nadelen met zich meebrengt. Volgens de minister houdt dat namelijk in dat over vijf, tien of twintig jaar nog steeds veroordelingen worden uitgesproken waarop de oude v.i.-regeling van toepassing is, terwijl andere feiten die na de datum van inwerkingtreding zijn gepleegd en die wel snel worden opgelegd onder de nieuwe v.i.-regeling kunnen worden afgedaan.¹⁴²

Mijns inziens is dit geen steekhoudend argument. Ook na de inwerkingtreding van de Wet S&B zullen er na vijf, tien of twintig jaar veroordeelden zijn die nog steeds onder de oude v.i.-regeling vallen.¹⁴³ Vanuit het oogpunt van rechtszekerheid was een ruimer overgangsrecht zeker op zijn plaats geweest.

3.6 Tussenconclusie

Uit het voorgaande volgt dat er van de nieuwe v.i.-regeling meerdere neveneffecten worden verwacht. Diverse adviesorganen, zoals de reclassering, maken zich zorgen omtrent calculerend gedrag. De v.i. is van zeer korte duur en daarmee niet meer aantrekkelijk. Daarnaast bestaat de mogelijkheid tot verlenging van de proeftijd van de v.i. Naar mijn mening is het aannemelijk dat veroordeelden, en met name zeden- en ernstige geweldsdelinquenten, er doelbewust voor zullen kiezen om de opgelegde straf in zijn geheel uit te zitten om een eventuele verlenging van de proeftijd van de v.i. en de daarmee gepaard gaande reclasseringsbemoeienis te ontlopen, om op die manier te ontkomen aan het (mogelijk levenslange) toezicht van justitie. Hierdoor ontstaat juist het risico dat deze groep veroordeelden na detentie zonder enige vorm van resocialisatie, zonder voorwaarden en zonder toezicht terugkeren in de

---

¹⁴¹ *Tussenrapport Regioplan 'Beleidslogica en kader voor evaluatie/monitoring'*, bijlage bij *Kamerstukken II 2020/21*, 35122, nr. 38, p. 26.

¹⁴² Verslag I 2019/20, nr. 32, p. 20.

¹⁴³ Stel dat iemand op 30 juni 2021 (dus net voor de inwerkingtreding van de Wet S&B) wordt veroordeeld voor een straf van dertig jaar, dan zal deze persoon na twintig jaar in aanmerking komen voor v.i., omdat hij voor de inwerkingtreding van de Wet S&B is veroordeeld en daarmee onder de oude v.i.-regeling valt.

samenleving. Dit levert mijns inziens juist meer recidive op en daarmee minder bescherming voor de samenleving.

Verder wordt verwacht dat de nieuwe v.i.-regeling gaat leiden tot lagere straffen, doordat de rechter bij de strafoplegging rekening houdt met de daadwerkelijke duur van de detentie. De minister vertrouwt erop dat zowel het OM als de rechter bij de strafeis respectievelijk strafoplegging rekening zal gaan houden met de bedoeling van de nieuwe v.i.-regeling. Waar de minister deze verwachting op baseert, is mij geheel onduidelijk. Immers is het de rechter zelf die via de RvdR laat doorschemeren dat de rechter bij de strafoplegging juist rekening houdt met de tijd die de veroordeelde tot aan het moment van zijn v.i. in detentie zit. Vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid en rechtszekerheid is het in mijn opinie ook niet opmerkelijk als de rechter bij bepaalde omstandigheden, die de verdachte niet tegengeworpen kunnen worden, wel rekening houdt met de gevolgen van de nieuwe v.i.-regeling.¹⁴⁴

Diverse adviesorganen wijzen erop dat het beleggen van de beslissingsbevoegdheid omtrent de v.i. bij het OM tot een verslechtering van de rechtsbescherming van veroordeelden leidt. Dit geldt temeer nu de rechter, anders dan voorheen het geval was, de beslissing van het OM slechts marginaal en niet inhoudelijk mag toetsen. Nu de rechter hiermee (als waarborg voor een onafhankelijke en onpartijdige procedure) feitelijk buitenspel wordt gezet, leidt dit (ook) naar mijn mening tot een verslechtering van de rechtsbescherming van veroordeelden.

Tot slot wordt erop gewezen dat de nieuwe v.i.-regeling leidt tot een achteruitgang van de rechtspositie van veroordeelden, doordat zij geen hoger beroep instellen dan wel het lopend hoger beroep intrekken. Hoewel de minister stelt dat appelleren altijd enig risico met zich meebrengt, is het van belang om hierbij op te merken dat dit risico toeziet op de hoogte van de straf en niet op de duur van de v.i. Nu de minister ‘tijdens de wedstrijd’ ineens besluit om de spelregels te wijzigen, leidt de nieuwe v.i.-regeling (ook) in mijn opinie tot een achteruitgang van de rechtspositie van veroordeelden. Vanuit het oogpunt van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid was een ruimer overgangsrecht zeker op zijn plaats geweest.

---

¹⁴⁴ Denk hierbij aan een zaak waarin twee verdachten zijn. De ene verdachte wordt vóór 1 juli 2021 veroordeeld en komt daarmee in aanmerking voor de oude v.i.-regeling. De andere verdachte wordt vanwege ziekte van de rechter pas na 1 juli 2021 veroordeeld en komt daarmee in aanmerking voor de nieuwe v.i.-regeling. Een dergelijke veroordeling pakt voor de ene verdachte ‘netto’ veel voordeliger uit en voor de andere verdachte juist nadeliger, terwijl de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd hetzelfde zijn. De ziekte van de rechter kan mijns inziens de verdachte niet worden tegengeworpen.

4 RESOCIALISATIE

4.1 Inleiding

Het resocialisatiebeginsel is internationaal vastgelegd in artikel 10 lid 3 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna: IVBPR) en nationaal in artikel 2 lid 2 Pbw. Ondanks dat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM) geen geschreven recht op resocialisatie kent, blijkt uit jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) wel dat het EHRM van oordeel is dat alle veroordeelden, inclusief levenslang gestraften, in staat moeten worden gesteld om te resocialiseren.¹⁴⁵ In dit hoofdstuk wordt uiteengezet welke betekenis er aan het resocialisatiebeginsel op internationaal, Europees en nationaal niveau wordt toegekend. In dit stadium is het van belang om op te merken dat er op internationaal en Europees niveau niet wordt gesproken over resocialisatie, maar over rehabilitatie ('rehabilitation'). Nu beide begrippen toezien op de terugkeer van de veroordeelde in de samenleving wordt in het vervolg van dit hoofdstuk slechts gebruik gemaakt van het begrip resocialisatie.¹⁴⁶

4.2 Strafdoelen

Op het moment dat er in de samenleving een strafbaar feit wordt gepleegd, ontstaat er bij slachtoffers, nabestaanden en in de samenleving een roep om vergelding.¹⁴⁷ Straffen worden dan ook opgelegd om enerzijds het aangerichte kwaad te vergelden en anderzijds om te voorkomen dat recidive optreedt. Om recidive te voorkomen, worden de volgende drie strategieën ingezet: afschrikking, incapacitatie en resocialisatie. Door negatieve consequenties te verbinden aan strafbaar gedrag wordt bij afschrikking ervoor gezorgd dat de dader dit gedrag in de toekomst niet meer durft te vertonen (niet durven recidiveren). Door het belemmeren van de bewegingsvrijheid of het beïnvloeden van bepaalde condities die bepaald gedrag mogelijk maken, wordt bij incapacitatie of onschadelijkmaking ervoor gezorgd dat strafbaar gedrag niet opnieuw kan optreden (niet kunnen recidiveren). Bij resocialisatie is de dader meer bereid en beter in staat om zich in het vervolg te onthouden van het plegen van strafbare feiten door het wegnemen van criminogene factoren¹⁴⁸ dan wel het vergroten van keuzemogelijkheden (niet willen recidiveren).¹⁴⁹

---

¹⁴⁵ EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, par. 103 (*Murray/Nederland*); Meijer, *DD* 2015/65, p. 692.

¹⁴⁶ EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, par. 102 (*Murray/Nederland*); Artikel 2 lid 2 Pbw; Hof Den Haag 11 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2971, r.o. 6.

¹⁴⁷ *Kamerstukken II* 2017/18, 34975, nr. 3, p. 2.

¹⁴⁸ Dit houdt in dat er bij de dader sprake is van veranderbare risicofactoren die samenhangen met crimineel gedrag. Vlg. Wartna, Alberda & Verweij 2013, p. 23.

¹⁴⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 5.

Onderzoek van Wartna e.a. wijst uit dat strafrechtelijke interventies¹⁵⁰ die behandeling en/of begeleiding hoog in het vaandel hebben staan vaker positieve effecten vertonen bij veroordeelden dan interventies waarbij repressie het uitgangspunt vormt. Als interventies worden toegesneden op de criminogene behoeften van veroordeelden kunnen deze interventies leiden tot recidivereductie.¹⁵¹ Voorts wijst een eerder onderzoek van Wartna e.a. uit dat interventies effectief kunnen zijn als de beperking van de bewegingsvrijheid van de veroordeelde wordt gecombineerd met elementen van behandeling.¹⁵² Met name programma's die cognitief-gedragsmatig van aard zijn leiden vaak tot het recidivereductie, zoals programma's die gericht zijn op de ontwikkeling en training van sociale en cognitieve vaardigheden.¹⁵³

Volgens de minister hebben deze wetenschappelijke inzichten ertoe geleid dat in het sanctiebeleid, naast vergelding, de persoonsgerichte aanpak centraal staat met als doel gedragsverandering en het aanspreken van de veroordeelde op zijn eigen verantwoordelijkheid. Daarvoor is het noodzakelijk dat maatregelen en trajecten op maat zijn gesneden: de persoonsgerichte benadering.¹⁵⁴ Het verblijf in de gevangenis wordt dan ook zodanig ingericht dat veroordeelden vanaf dag één in detentie kunnen werken aan een veilige en verantwoorde terugkeer in de maatschappij.¹⁵⁵ Zo wordt voor iedere veroordeelde binnen vier weken na binnenkomst een persoonlijk detentie- en re-integratieplan opgesteld, waarin onder andere wordt aangegeven hoe het detentieverloop van de veroordeelde wordt ingevuld en wordt het detentie- en re-integratieplan voorzien van een advies over de voorwaarden bij het verlenen van v.i. Daarnaast wordt iedere veroordeelde bij binnenkomst gescreend en geobserveerd door middel van een Inkomsten, Screening en Selectieprocedure, waarin onder meer interne informatie over het detentieverleden van de veroordeelde wordt verzameld.¹⁵⁶ Daarmee dient een effectieve(re) tenuitvoerlegging van de opgelegde straf een dubbel doel: vergelding alsook recidivevermindering.¹⁵⁷

4.3 Resocialisatie in internationaal perspectief

In het IVBPR zijn een aantal bepalingen opgenomen die specifiek toezien op veroordeelden.¹⁵⁸ Zo is het folterverbod ook van toepassing op veroordeelden en dienen verdragsstaten veroordeelden met net zoveel respect te behandelen als mensen uit de vrije maatschappij.¹⁵⁹ Daarnaast schept artikel 10

---

¹⁵⁰ Een strafrechtelijke gedragsinterventie houdt in dat een geheel aan geprogrammeerde activiteiten zich richten op de aanpak van dynamische criminogene factoren en andere daderkenmerken om de kans op recidive te verkleinen. Vlg. Wartna, Alberda & Verweij 2013, p. 93.

¹⁵¹ Wartna, Alberda & Verweij 2013, p. 12.

¹⁵² Wartna, Baas & Beenackers 2004, p. 6.

¹⁵³ Wartna, Baas & Beenackers 2004, p. 7-8.

¹⁵⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 6.

¹⁵⁵ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 7.

¹⁵⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 13.

¹⁵⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 5.

¹⁵⁸ De Groot 2019, p. 73.

¹⁵⁹ Artikel 7 IVBPR; VN Mensenrechtencomité, General Comment No. 21, par. 3; De Groot 2019, p. 73-74.

IVBPR een positieve verplichting¹⁶⁰ op voor verdragsstaten met betrekking tot de resocialisatie van veroordeelden.¹⁶¹ Zo bepaalt het eerste lid van artikel 10 IVBPR dat verdragsstaten verplicht zijn tot een menswaardige behandeling van veroordeelden.¹⁶² Het derde lid van artikel 10 IVBPR bepaalt dat het gevangeniswezen dient te voorzien in een behandeling van veroordeelden, die in de eerste plaats gericht is op heropvoeding en resocialisatie. De straf mag in geen geval slechts vergeldend van aard zijn, maar dient in essentie toe te zien op heropvoeding en resocialisatie van veroordeelden.¹⁶³

4.4 Resocialisatie in Europees perspectief

4.4.1 *Het EVRM*

Volgens het EHRM is detentie slechts gerechtvaardigd op basis van legitieme strafdoelen, zoals vergelding, preventie en resocialisatie. Veel van deze strafdoelen zijn aanwezig op het moment dat een gevangenisstraf wordt opgelegd. Echter is het evenwicht tussen deze strafdoelen dynamisch en kunnen zij gedurende het detentieverloop verschuiven.¹⁶⁴ Daarbij benadrukt het EHRM dat met name de beginfase van de detentie in het teken staat van bestraffing en vergelding, terwijl in de laatste fase van detentie de nadruk moet komen te liggen op voorbereiding van de veroordeelde op zijn terugkeer in de samenleving.¹⁶⁵ Volgens het EHRM kan de resocialisatie van de veroordeelde worden bevorderd door gedurende het detentieverloop de eigen verantwoordelijkheid van de veroordeelde te stimuleren, zodat de veroordeelde zich progressief door zijn detentie beweegt.¹⁶⁶ Een succesvolle resocialisatie draagt daarmee bij aan het verminderen van recidive en het vergroten van de maatschappelijke veiligheid.¹⁶⁷ Vanuit dit perspectief bezien zijn maatregelen die de resocialisatie van veroordeelden bevorderen, zoals verlof en v.i., volgens het EHRM toegestaan.¹⁶⁸ Het EHRM laat lidstaten vrij om zelf te bepalen hoe en met welke middelen zij invulling geven aan de resocialisatie van veroordeelden. Volgens het EHRM zijn lidstaten beter in staat om zelf te beoordelen welke maatregelen in het belang van de samenleving zijn.¹⁶⁹

Voorts heeft het EHRM bepaald dat resocialisatie van veroordeelden een verplichte factor is waarmee lidstaten rekening moeten houden bij het uitstippelen van het sanctiebeleid.¹⁷⁰ Volgens het EHRM

---

¹⁶⁰ Een positieve verplichting houdt in dat de staat actief stappen moet ondernemen om de resocialisatie van veroordeelden te bevorderen. Vlg. Van Kempen 2008, p. 13.

¹⁶¹ VN Mensenrechtencomité, General Comment No. 20, par. 2; VN Mensenrechtencomité, General Comment No. 21, par. 3 jo. par. 10.

¹⁶² Bleichrodt & Vegter 2016, p. 36; VN Mensenrechtencomité, General Comment No. 21, par. 3.

¹⁶³ VN Mensenrechtencomité, General Comment No. 21, par. 10.

¹⁶⁴ EHRM 9 juli 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909, par. 111 (*Vinter e.a./Verenigd Koninkrijk*).

¹⁶⁵ EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD004436204, par. 28 (*Dickson/Verenigd Koninkrijk*).

¹⁶⁶ EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD004436204, par. 28 (*Dickson/Verenigd Koninkrijk*).

¹⁶⁷ EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, par. 102 (*Murray/Nederland*).

¹⁶⁸ EHRM 24 oktober 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:1024JUD003770397, par. 72-73 (*Mastromatteo/Italië*).

¹⁶⁹ EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD004436204, par. 77-78 (*Dickson/Verenigd Koninkrijk*).

¹⁷⁰ EHRM 30 juni 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0630JUD004141804, par. 121 (*Khoroshenko/Rusland*); EHRM 9 juli 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909, par. 115 (*Vinter e.a./Verenigd Koninkrijk*).

vindt deze verplichting zijn grondslag in het internationale recht, waaronder artikel 10 lid 3 IVBPR, alsmede in de jurisprudentie van het EHRM.¹⁷¹ Daarmee is er zowel op internationaal als Europees niveau steun dat aan alle veroordeelden, inclusief levenslang gestraften, de mogelijkheid tot resocialisatie moet worden aangeboden.¹⁷² Volgens het EHRM is dit inherent aan verschillende rechtsinstrumenten, zoals de European Prison Rules (hierna: EPR), waaraan het EHRM ondanks hun niet-bindende karakter veel waarde hecht. Deze rechtsinstrumenten benadrukken immers dat lidstaten inspanningen moeten verrichten om de resocialisatie van alle veroordeelden te bevorderen.¹⁷³ Daarbij benadrukt het EHRM dat lidstaten slechts de plicht hebben om resocialisatie mogelijk te maken, maar dat zij daarvoor niet verantwoordelijk kunnen worden gehouden. Derhalve hebben lidstaten slechts een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting.¹⁷⁴

4.4.2 De EPR

De EPR bevatten minimumregels ten behoeve van de rechtspositie van veroordeelden en gelden in alle lidstaten van de Raad van Europa.¹⁷⁵ Het resocialisatiebeginsel is vastgelegd in ‘rule’ 6 EPR en bepaalt dat de resocialisatie van veroordeelden zoveel mogelijk moet worden bevorderd.¹⁷⁶ Het regime in de gevangenis moet zo zijn ingericht dat veroordeelden in staat worden gesteld om na detentie een ‘responsible and crime-free’ leven te leiden.¹⁷⁷ Daarnaast moet er voor alle veroordeelden, inclusief levenslang gestraften, een detentieplan worden opgemaakt, waarin de nadruk ligt op voorbereiding van de veroordeelde op zijn terugkeer in de samenleving.¹⁷⁸ Verder moet de veroordeelde ruim voor zijn invrijheidstelling door middel van een speciaal programma en een procedure worden geholpen om de overgang van detentie naar vrijheid meer geleidelijk te laten verlopen.¹⁷⁹ Dit geldt in het bijzonder voor langgestraften en kan worden bereikt door het verlenen van verlof en v.i.¹⁸⁰ Hoewel de EPR uitsluitend de status van een aanbeveling hebben en om die reden niet in rechte afdwingbaar zijn, vervullen zij in de penitentiaire rechtspraak wel een richtinggevende rol.¹⁸¹

4.5 Resocialisatie in nationaal perspectief

Met de invoering van de Beginselenwet gevangeniswezen is het resocialisatiebeginsel in 1953 voor het eerst in Nederland geïntroduceerd. De tenuitvoerlegging van de opgelegde straf zag hierdoor niet alleen meer toe op de fysieke vrijheidsbeneming van de veroordeelde, maar werd mede dienstbaar

---

¹⁷¹ EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, par. 102 (*Murray/Nederland*); EHRM 9 juli 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909, par. 118 (*Vinter e.a./Verenigd Koninkrijk*).

¹⁷² EHRM 9 juli 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909, par. 114 (*Vinter e.a./Verenigd Koninkrijk*).

¹⁷³ EHRM 8 oktober 2014, ECLI:CE:ECHR:2014:0708JUD001501811, par. 264 (*Harakchiev & Tolumov/Bulgarije*).

¹⁷⁴ EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, par. 104 (*Murray/Nederland*).

¹⁷⁵ Jacobs, *Sancties* 2021/24, p. 96.

¹⁷⁶ Rule 6 EPR; De Groot 2019, p. 77.

¹⁷⁷ Rule 102.1 EPR; De Groot 2019, p. 77.

¹⁷⁸ Rule 103.2 jo. 103.8 EPR; De Groot 2019, p. 77.

¹⁷⁹ Rule 107.1 EPR; De Groot 2019, p. 77.

¹⁸⁰ Rule 103.4 jo. 107.2 EPR; De Groot 2019, p. 77.

¹⁸¹ RSJ 15 december 2015, 15/2560/TA, r.o. 3; Bleichrodt & Vegter 2016, p. 39; Jacobs, *Sancties* 2021/24, p. 96.

gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de veroordeelde in de maatschappij.¹⁸² In 1999 is de Beginselenwet gevangeniswezen vervangen door de Pbw en is het resocialisatiebeginsel vastgelegd in artikel 2 lid 2 Pbw.¹⁸³ Dit artikel luidde aanvankelijk:

*“Met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de betrokkene in de maatschappij.”*¹⁸⁴

Hieraan werd invulling gegeven door een eenvoudig, goed leefbaar standaardregime dat bedoeld was voor alle veroordeelden. Daarnaast waren er voor zichtbaar gemotiveerde veroordeelden bijzondere op maatschappelijke integratie gerichte activiteiten.¹⁸⁵

Vervolgens is in 2014 het stelsel van promoveren en degraderen ingevoerd.¹⁸⁶ Binnen dit stelsel wordt van de veroordeelde verwacht dat hij zelf verantwoordelijkheid neemt voor zijn resocialisatie. Als de veroordeelde aantoont dat hij kan omgaan met verantwoordelijkheden en zich wil inzetten voor gedragsverandering, dan kan de veroordeelde in aanmerking komen voor interne vrijheden en re-integratieactiviteiten.¹⁸⁷ Aansluitend hierop is in 2015 artikel 2 lid 2 Pbw gewijzigd en heeft het resocialisatiebeginsel de volgende inhoud gekregen:

*“Met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk en afhankelijk van het gedrag van de betrokkene dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij. Bij het verlenen van vrijheden aan gedetineerden wordt rekening gehouden met de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden.”*¹⁸⁸

Volgens Meijer wordt hiermee resocialisatie afhankelijk gemaakt van het gedrag van de veroordeelde en wordt bij het verlenen van vrijheden de voorwaarde verbonden dat rekening moet worden gehouden met de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden.¹⁸⁹ Ook Struijk en Meynen merken op dat het resocialisatiebeginsel steeds sterker, en op een meer geïntegreerde wijze dan voorheen, afhankelijk wordt gemaakt van het gedrag van de veroordeelde alsmede de belangen van slachtoffers en nabestaanden.¹⁹⁰ Volgens Meijer staat de uitleg die in de Nederlandse penitentiaire

---

¹⁸² *Kamerstukken II* 1948/49, 1189, nr. 3, p. 10; *Stb.* 1952, 596; *Stb.* 1953, 237.

¹⁸³ *Stb.* 1998, 430; *Kamerstukken II* 1994/95, 24263, nr. 3, p. 13.

¹⁸⁴ *Stb.* 1998, 430, p. 2.

¹⁸⁵ *Kamerstukken II* 1994/95, 24263, nr. 3, p. 14.

¹⁸⁶ *Stb.* 2014, 4617.

¹⁸⁷ *Stb.* 2014, 4617, p. 11; *Kamerstukken II* 2012/13, 24587, nr. 535, p. 3-4.

¹⁸⁸ *Stb.* 2015, 140, p. 8.

¹⁸⁹ Meijer, *DD* 2015/65, p. 696-697.

¹⁹⁰ Struijk & Meynen, *Sancties* 2021/1, p. 2.

wetgeving wordt gegeven aan het resocialisatiebeginsel op gespannen voet met het hiervoor geschetste internationaal en Europeesrechtelijk kader, waarin een onvoorwaardelijk recht op resocialisatie bestaat dat van toepassing is op alle veroordeelden.¹⁹¹

Naar mijn mening legt de minister een steeds strengere maatstaf aan het gedrag van de veroordeelde. Zo is in 2020 (in aanloop naar de Wet S&B) het stelsel van promoveren en degraderen ingrijpend gewijzigd.¹⁹² Waar voorheen onderscheid werd gemaakt tussen goed gedrag, dit-kan-beter gedrag en ongewenst gedrag, wordt er momenteel slechts onderscheid gemaakt tussen gewenst, ongewenst en ontoelaatbaar gedrag.¹⁹³ Verder was het voorheen niet mogelijk om de veroordeelde op grond van één incidentele (strafwaardige) gedraging te degraderen naar het basisprogramma. Volgens de RSJ hield niet elk ongewenst gedrag tevens in dat de veroordeelde niet wenste mee te werken aan zijn re-integratie.¹⁹⁴ Ten aanzien hiervan is in het nieuwe stelsel vernieuwing aangebracht door een aantal gedragingen limitatief op te sommen die volgens de minister als dermate ingrijpend op de orde en de veiligheid binnen de p.i. kunnen worden aangemerkt dat deze op zichzelf beschouwd een degradatie c.q. het uitblijven van een promotie rechtvaardigen, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het structurele gedrag in detentie.¹⁹⁵

Ook in de Wet S&B benadrukt de minister de eigen verantwoordelijkheid van de veroordeelde. Zo stelt de minister dat de veroordeelde door het nemen van eigen verantwoordelijkheid zelf de sleutel in handen heeft voor een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Als de veroordeelde gedurende het verloop van zijn detentie door middel van gedrag en inspanningen kan laten zien dat hij bereid is te investeren in zichzelf, komt hij in aanmerking voor promotie naar het plusprogramma. Hierin worden ruimere mogelijkheden tot resocialisatie geboden, zoals verlof, extramurale arbeid, deelname aan een penitentiair programma en/of v.i. De minister heeft daarbij oog voor veroordeelden die vanwege een (verstandelijke) beperking of (verslavings)problemen niet in staat zijn om eigen verantwoordelijkheid te nemen. In dat geval worden doelen afgestemd op iemands vermogen en wordt de helpende hand daar waar nodig geboden.¹⁹⁶

4.6 Tussenconclusie

Uit het voorgaande volgt dat een succesvolle resocialisatie van veroordeelden bijdraagt aan het verminderen van recidive en daarmee aan het vergroten de maatschappelijke veiligheid. Op internationaal niveau is het resocialisatiebeginsel vastgelegd in artikel 10 lid 3 IVBPR, waarin wordt

---

¹⁹¹ Meijer, *DD* 2015/65, p. 697.

¹⁹² *Stb.* 2020, 49131.

¹⁹³ *Stb.* 2014, 4617, p. 14; *Stb.* 2020, 49131, p. 4.

¹⁹⁴ RSJ 25 november 2019, 19/3133/GA, r.o. 3.

¹⁹⁵ *Stb.* 2020, 49131, p. 6; Artikel 1d lid 5 Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden. De gedragingen zijn limitatief opgesomd in de bijlagen 1 en 2 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden.

¹⁹⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 6.

bepaald dat het gevangeniswezen dient te voorzien in een behandeling van veroordeelden die in de eerste plaats gericht is op heropvoeding en resocialisatie. In tegenstelling tot het IVBPR kent het EVRM geen geschreven recht op resocialisatie. Wel wijst de jurisprudentie van het EHRM uit dat alle veroordeelden, inclusief levenslang gestraften, in staat moeten worden gesteld om te resocialiseren.

Op nationaal niveau is het resocialisatiebeginsel wettelijk verankerd in artikel 2 lid 2 Pbw, waarin is bepaald:

“Met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk en afhankelijk van het gedrag van de betrokkene dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij. Bij het verlenen van vrijheden aan gedetineerden wordt rekening gehouden met de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden.”

Hieruit kan dan ook worden afgeleid dat de uitleg die in de Nederlandse penitentiaire wetgeving wordt gegeven aan het resocialisatiebeginsel indruist tegen de uitleg op internationaal en Europees niveau. Op nationaal niveau wordt resocialisatie afhankelijk gemaakt van het gedrag van de veroordeelde en wordt er sterk geïnvesteerd in zichtbaar gemotiveerde veroordeelden. Op internationaal en Europees niveau bestaat er juist een onvoorwaardelijk recht op resocialisatie voor ‘alle’ veroordeelden zonder dat daarbij onderscheid wordt gemaakt op gedrag, motivatie en inzet. Door de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij sterk afhankelijk te maken van de eigen inzet, motivatie en het gedrag van de veroordeelde druist het nationale resocialisatiebeginsel naar mijn mening in tegen het resocialisatiebeginsel op internationaal en Europees niveau.

5 DE NIEUWE V.I. IN HET LICHT VAN RESOCIALISATIE

5.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk twee is opgemerkt, is de v.i.-regeling op twee onderdelen ingrijpend gewijzigd.¹⁹⁷ Zo komen veroordeelden niet meer van rechtswege in aanmerking voor v.i., maar neemt het OM voor iedere veroordeelde een individuele beslissing over het verlenen van v.i.¹⁹⁸ Daarbij houdt het OM rekening met het gedrag van de veroordeelde gedurende zijn gehele detentie, risico's die verbonden zijn aan de invrijheidstelling en de belangen van slachtoffers en nabestaanden.¹⁹⁹ Daarnaast wordt de periode van de v.i. gehandhaafd op maximaal één derde van de opgelegde straf, maar wel met een maximum van twee jaar.²⁰⁰ In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze wijzigingen en wordt per wijziging concreet toegelicht hoe deze wijziging zich verhoudt tot het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw.

5.2 'Geen v.i., tenzij'

Uitgangspunt in de nieuwe v.i.-regeling is dat de opgelegde straf in beginsel volledig dient te worden uitgezeten, tenzij de veroordeelde aan de criteria voldoet om in aanmerking te komen voor v.i.²⁰¹ Daarmee vormt de v.i. een individueel beslismoment, waarin wordt beoordeeld of de veroordeelde in aanmerking komt voor v.i., en zo ja, onder welke voorwaarden.²⁰² Volgens de minister komt daarbij meer aandacht voor de inzet en bereidheid van de veroordeelde om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor zijn terugkeer in de maatschappij.²⁰³

Volgens Schuyt verandert hiermee de v.i. van een recht in een gunst, die de veroordeelde moet verdienen.²⁰⁴ Struijk stelt zich op het standpunt dat de minister hiermee niet alleen voorbij gaat aan de wetsgeschiedenis en aan de uitkomsten van het onderzoek van de EUR, maar dat het ook een fundamenteel andere invulling geeft aan de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf en de doelen die daarmee wordt beoogd. Daarmee doelt Struijk niet alleen op het resocialisatiedoel en de individuele belangen van veroordeelden, maar ook op de collectieve belangen van maatschappijbeveiliging en recidivevermindering. Volgens Struijk is het raadzaam om aan veroordeelden wel v.i. te verlenen, zodat zij onder bijzondere voorwaarden op een gecontroleerde wijze terugkeren in de samenleving.²⁰⁵

---

¹⁹⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2-3.

¹⁹⁸ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 2-3; Artikel 6:2:12 lid 1 Sv.

¹⁹⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 25; Artikel 6:2:10 lid 3 Sv.

²⁰⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 3; Artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv.

²⁰¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 34.

²⁰² *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 27.

²⁰³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 26.

²⁰⁴ Schuyt, *Sancties* 2019/2, p. 8.

²⁰⁵ Struijk, *Sancties* 2020/13, p. 62-63.

Het uitgangspunt dat de minister inneemt (dat de opgelegde straf in beginsel volledig dient te worden uitgezeten) strookt in mijn opinie niet met het doel van het resocialisatiebeginsel. Uit artikel 2 lid 2 Pbw vloeit namelijk voort: *“met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf (...) wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk (...) dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij.”* Door het volledig uitzetten van de opgelegde straf kan er mijns inziens geen sprake zijn van een goed voorbereide, geleidelijke en begeleide terugkeer in de samenleving. Evenmin is er sprake van een geleidelijke en gecontroleerde overgang van detentie naar vrijheid. Daarmee druist dit uitgangspunt naar mijn mening niet alleen in tegen het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw, maar draagt het ook niet bij aan het verminderen van het risico op recidive en de veiligheid van de maatschappij.

5.2.1 Gedrag

Bij het verlenen van v.i. wordt het gedrag van de veroordeelde gedurende zijn gehele detentieverloop meegewogen.²⁰⁶ Volgens de minister is het aanspreken van veroordeelden op hun gedrag en de inzet op gedragsverandering van belang om recidive te verminderen. Zo kunnen veroordeelden die in het kader van het stelsel van promoveren en degraderen gewenst gedrag²⁰⁷ vertonen in aanmerking komen voor interne vrijheden (zoals extra bezoek- en sportmomenten) en bij blijvend gewenst gedrag voor externe vrijheden (zoals verlof en v.i.). Door het aanspreken van veroordeelden op hun gedrag worden zij gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun terugkeer in de samenleving. Daarnaast wordt het gedrag van de veroordeelde gedurende zijn gehele detentie meegewogen. De minister wenst hiermee calculerend gedrag van veroordeelden te voorkomen. Zo is het voor een veroordeelde niet meer mogelijk om jarenlang slecht gedrag te vertonen om pas op het eind, zodra de veroordeelde in aanmerking kan komen voor externe vrijheden, goed gedrag te vertonen. Volgens de minister betekent dit niet dat de veroordeelde bij een enkele misdrijving in zijn geheel niet in aanmerking kan komen voor externe vrijheden. Van belang is dat gedurende het detentieverloop in het gedrag van de veroordeelde een positieve ontwikkeling kan worden waargenomen.²⁰⁸

Naar mijn mening sluit dit criterium goed aan bij het resocialisatiebeginsel. In artikel 2 lid 2 Pbw is immers opgenomen dat de voorbereiding van de veroordeelde op zijn terugkeer in de maatschappij *“afhankelijk is van het gedrag”* van de veroordeelde. Daarmee impliceert deze bepaling in mijn opinie dat de veroordeelde primair zelf verantwoordelijk is voor een succesvolle resocialisatie.

Alhoewel dit criterium juridisch gezien niet tegen bezwaren stuit, is het vanuit moreel oogpunt wel zorgelijk dat de v.i. afhankelijk wordt gemaakt van het gedrag dat de veroordeelde gedurende zijn

---

²⁰⁶ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 8.

²⁰⁷ In Bijlage 1 en 2 bij de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden is uitgewerkt wat onder gewenst en ongewenst gedrag wordt verstaan.

²⁰⁸ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 9.

gehele detentieverloop heeft laten zien. Immers kan het gedrag van de veroordeelde leiden tot het niet verlenen van v.i. Dit betekent simpelweg dat de veroordeelde zonder enige vorm van toezicht noch begeleiding terugkeert in de samenleving. Een dergelijke situatie draagt naar mijn mening niet bij aan de resocialisatie van veroordeelden en daarmee ook niet aan recidivereductie en de veiligheid van de samenleving.

5.2.2 *Veiligheidsrisico's*

Bij het verlenen van v.i. wordt beoordeeld of er aan de v.i. risico's zijn verbonden, en zo ja, hoe deze risico's kunnen worden beperkt en beheerst. De veiligheid van de samenleving dient immers bij het verlenen van externe vrijheden wel gewaarborgd te blijven. Naarmate de vrijheden verder strekken en langduriger zijn, wordt de risicobeoordeling ook intensiever. Een risicobeoordeling kan er dan ook toe leiden dat aan de veroordeelde in zijn geheel geen v.i. wordt verleend.²⁰⁹ Ook kan de risicobeoordeling ertoe leiden dat aan de veroordeelde wel v.i. wordt verleend, maar dat daar verschillende bijzondere voorwaarden, reclasseringstoezicht en eventueel elektronisch toezicht aan worden verbonden.²¹⁰ Het gaat hierbij niet alleen om het risico op recidive, maar ook om risico's voor slachtoffers, nabestaanden en eventuele andere personen (zoals getuigen).²¹¹

Mijns inziens vormt deze risicobeoordeling een positieve ontwikkeling in de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf. Hoewel aan alle veroordeelden de mogelijkheid tot resocialisatie moet worden geboden, dient dit niet ten koste te gaan van de veiligheid van de samenleving. Dit geldt temeer nu bij de moord op Anne Faber en de metromoord is gebleken dat verschillende instanties in de strafrechtketen hebben gefaald bij het verlenen van te vergaande vrijheden aan zeden- en ernstige geweldsdelinquenten, waardoor twee onschuldige slachtoffers zijn gevallen.²¹² Door bij het verlenen van vrijheden per veroordeelde een risicobeoordeling te laten plaatsvinden, kan naar mijn mening worden voorkomen dat er in de toekomst nog meer onschuldige slachtoffers vallen. Daarmee draagt de risicobeoordeling bij aan het beschermen van de samenleving. Tegelijkertijd staat dit ook in een goede verhouding tot artikel 2 lid 2 Pbw, waarin expliciet is opgenomen dat *“bij het verlenen van vrijheden aan gedetineerden rekening wordt gehouden met de veiligheid van de samenleving (...).”*

5.2.3 *Slachtofferbelangen*

Tot slot wordt bij het verlenen van v.i. rekening gehouden met de belangen van slachtoffers, nabestaanden en andere relevante personen (zoals getuigen). Zo wordt er na afloop van de strafzaak

---

²⁰⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 10.

²¹⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 10-11.

²¹¹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 11.

²¹² *Kamerstukken II* 2018/19, 33628, nr. 44, p. 3; *Rapport 'Het detentieverloop van Michael P.'*, bijlage bij *Kamerstukken II* 2018/19, 33628, nr. 44; *Rapport 'Forensische zorg en veiligheid. Lessen uit de casus Michael P.'*, bijlage bij *Kamerstukken II* 2018/19, 33628, nr. 44; *Rapport 'Incidentenonderzoek dodelijk steekincident Amsterdamse metro'*, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 25424, nr. 488.

contact opgenomen met het slachtoffer met de vraag of het slachtoffer geïnformeerd wil worden over het detentieverloop van de veroordeelde (eerste verlov, v.i. en ontslag uit detentie). Daarnaast wordt aan het slachtoffer gevraagd of het slachtoffer behoefte heeft aan beschermingsmaatregelen (zoals een contactverbod of een locatiegebod) ten aanzien van de externe vrijheden die op enig moment aan de veroordeelde kunnen worden verleend.²¹³ Verder wordt het slachtoffer bij het verlenen van v.i. in de gelegenheid gesteld om zich schriftelijk uit te laten over de op te leggen voorwaarden, voor zover deze zien op de bescherming van het slachtoffer. Voor het geval er sprake is van een spreekrechtwaardig delict wordt het slachtoffer tevens in de gelegenheid gesteld om zijn beschermingsbehoeften, en daarmee zijn zienswijze ten aanzien van de mogelijke voorwaarden, kenbaar te maken door zijn schriftelijke verklaring mondeling toe te lichten.²¹⁴

Volgens Bosma e.a. is voor slachtoffers erkenning, door zich te uiten en daarin te worden gehoord, erg belangrijk. Daarnaast wijzen zij erop dat het rechtvaardigheidsgevoel van slachtoffers kan worden versterkt door in de eindbeslissing op een zichtbare manier rekening te houden met de visie van slachtoffers.²¹⁵ Veraart stelt zich juist op het standpunt dat de sterk toegenomen aandacht voor de belangen van slachtoffers en nabestaanden ertoe leidt dat veroordeelden ernstig in hun perspectief op vrijlating worden geschaad.²¹⁶ Volgens Veraart kan een grotere rol voor slachtoffers en nabestaanden in het kader van beslissingen rond de v.i. ertoe leiden dat veroordeelden belemmerd zullen worden in hun mogelijkheden om hun terugkeer in de samenleving voor te bereiden.²¹⁷

Naar mijn mening is het niet frappant dat bij het verlenen van v.i. rekening wordt gehouden met de belangen van slachtoffers en nabestaanden. In artikel 2 lid 2 Pbw is immers expliciet opgenomen dat bij het verlenen van vrijheden, waaronder dus ook de v.i., aan veroordeelden rekening wordt gehouden met *“de belangen van slachtoffers en nabestaanden.”* Daarmee sluit dit criterium in mijn opinie goed aan bij het resocialisatiebeginsel. Daarbij is wel van belang dat dit criterium geen beslissende rol mag spelen omtrent het al dan niet verlenen van v.i. Immers ziet het accent van de straf reeds toe op vergelding en herstel van de rechtsorde, terwijl de v.i. juist wordt ingezet om bij te dragen aan de voorbereiding op de terugkeer in de samenleving en het verminderen van de kans op recidive.²¹⁸ In de kern geldt namelijk nog steeds:

*“Men are sent to prison as a punishment, not for punishment.”*²¹⁹

---

²¹³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 11.

²¹⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 12.

²¹⁵ Bosma, Groenhuijsen & De Vries, *DD* 2020/13, p. 203.

²¹⁶ Veraart, *Sancties* 2019/60, p. 285.

²¹⁷ Veraart, *Sancties* 2019/60, p. 284.

²¹⁸ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 5.

²¹⁹ Paterson 1951, p. 23; Vegter, *Sancties* 2018/47, p. 268.

5.3 Beslissingsbevoegdheid OM

Met ingang van 1 juli 2021 is het OM bevoegd om een beslissing te nemen over het verlenen van v.i.²²⁰ Volgens Schuyt dient deze bevoegdheidsverschuiving eerder te worden bestempeld als zorgelijk dan wenselijk. Schuyt stelt dat hiermee geen recht worden gedaan aan het karakter van de straf, nu het OM bepaalt of de veroordeelde voldoende inzet heeft getoond en eigen verantwoordelijkheid heeft genomen voor zijn eigen toekomst. Daarbij wijst Schuyt erop dat het achterwege laten van de v.i. in bepaalde gevallen niet proportioneel is aan de mate van vergelding en herstel van de rechtsorde.²²¹

Alhoewel het beleggen van deze bevoegdheid bij het OM juridisch gezien niet tot bezwaren leidt, stuit het mijns inziens wel op morele bezwaren. In mijn opinie staat het OM, in de hoedanigheid van ‘crimefighter’, niet op een noodzakelijke afstand om op een evenwichtige en onbevooroordeelde wijze een beslissing te nemen. Daarnaast is het nog maar de vraag hoe het OM op afstand kan beoordelen of de veroordeelde voldoende inzet, motivatie en goed gedrag heeft laten zien, terwijl de feitelijke beoordeling van het gedrag in de p.i. geschiedt. Vanuit mijn visie is de directeur van de p.i. de aangewezen persoon om over de v.i. te beslissen, nu de directeur van de p.i. op een noodzakelijke afstand staat om op een evenwichtige en onbevooroordeelde wijze een beslissing te nemen. Daarnaast is de directeur van de p.i. naar mijn mening ook beter in staat om te beoordelen hoe de veroordeelde zich gedurende zijn gehele detentie heeft gedragen, nu het gedrag van de veroordeelde feitelijk ‘binnen de muren’ geschiedt.

5.4 Maximaal twee jaar v.i.

De nieuwe v.i.-regeling kent een maximale v.i.-periode van twee jaar.²²² Daarmee heeft het nieuwe stelsel gevolgen voor gevangenisstraffen met een duur van meer dan zes jaar.²²³ De minister wenst hiermee tegemoet te komen aan de noodzakelijk geachte geloofwaardigere verhouding tussen de opgelegde straf en de tijd die daadwerkelijk in detentie wordt doorgebracht. Daarbij benadrukt de minister dat niet pas gedurende de v.i. wordt ingezet op gedragsverandering en re-integratie van de veroordeelde, maar dat de veroordeelde al vanuit detentie en in het kader van verlof gericht en stapsgewijs kan werken aan zijn terugkeer in de maatschappij. Volgens de minister kan een periode van maximaal twee jaar toezicht en begeleiding dan ook volstaan. Voor het geval er langdurig toezicht nodig is, wijst de minister erop dat er in dat geval toepassing kan worden gegeven aan het verlengen van de proeftijd van de v.i.²²⁴

---

²²⁰ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 29; Artikel 6:2:12 lid 1 Sv.

²²¹ Schuyt, *Sancties* 2019/2, p. 11.

²²² Artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv.

²²³ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 33.

²²⁴ *Kamerstukken II* 2018/19, 35122, nr. 3, p. 32.

Een termijn van twee jaar kan in mijn opinie voldoende zijn voor een goed voorbereide, geleidelijke en begeleide terugkeer van de veroordeelde in de samenleving, maar zeker is dit niet. Door de duur van de v.i. te verkorten, is ook het toezicht en de begeleiding van korte duur. Een langere v.i.-periode biedt niet alleen de mogelijkheid om over een langere periode toezicht te houden op de veroordeelde, maar ook om de veroordeelde langer te begeleiden en aan te zetten tot gedragsverandering. Dit geldt temeer nu uit onderzoek van Verweij en Weijters is gebleken dat voor veroordeelden, die het toezicht afronden en gedurende het toezicht niet recidiveren, een langere duur van toezicht samenhangt met minder recidive na het toezicht. Deze onderzoekers menen dat dit een relevante bevinding is in het licht van de discussie die thans gevoerd wordt over de inzet en de duur van de v.i. Volgens de onderzoekers vormt het verkorten van de maximale periode van de v.i. een gemiste kans als het gaat om het verminderen van het risico op recidive in de periode na het toezicht. Het onderzoek wijst namelijk uit dat een langere duur van toezicht samenhangt met een lager risico op recidive na het toezicht.²²⁵ Vanuit dit oogpunt bezien staat de maximale duur van de v.i. mijns inziens in een slechte verhouding tot het resocialisatiebeginsel. Immers wijst het onderzoek van Verweij en Weijters uit dat een langere duur van toezicht samenhangt met minder recidive na het toezicht. Dit impliceert naar mijn mening dat een kortere duur van toezicht samenhangt met meer recidive na het toezicht. Daarmee staat deze wijziging niet alleen in een slechte verhouding tot het resocialisatiebeginsel, maar draagt het evenmin bij aan de doelstellingen van de v.i., namelijk het beschermen van de maatschappij door het verminderen van het risico op recidive.

---

²²⁵ Verweij & Weijters 2020, p. 78.

6 EINDCONCLUSIE

Het resocialisatiebeginsel is op internationaal niveau vastgelegd in artikel 10 lid 3 IVBPR, waarin is bepaald dat het gevangeniswezen dient te voorzien in een behandeling van veroordeelden dat primair is gericht op heropvoeding en resocialisatie. In tegenstelling tot het IVBPR kent het EVRM geen geschreven recht op resocialisatie. Wel wijst jurisprudentie van het EHRM uit dat alle veroordeelden, inclusief levenslang gestraften, in staat moeten worden gesteld om te resocialiseren. Daarmee bestaat er op internationaal en Europees niveau een onvoorwaardelijk recht op resocialisatie voor ‘alle’ veroordeelden.

Op nationaal niveau is het resocialisatiebeginsel wettelijk verankerd in artikel 2 lid 2 Pbw, waarin is bepaald:

“Met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel wordt de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk en afhankelijk van het gedrag van de betrokkene dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer in de maatschappij. Bij het verlenen van vrijheden aan gedetineerden wordt rekening gehouden met de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden.”

Hieruit kan worden afgeleid dat op nationaal niveau resocialisatie sterk afhankelijk wordt gemaakt van het gedrag van de veroordeelde. Daarnaast wordt bij het verlenen van vrijheden rekening gehouden met de veiligheid van de samenleving en de belangen van slachtoffers en nabestaanden. Daarmee staat de uitleg die in de Nederlandse penitentiaire wetgeving wordt gegeven aan het resocialisatiebeginsel op gespannen voet met het internationaal en Europeesrechtelijk kader, waarin een onvoorwaardelijk recht op resocialisatie bestaat voor ‘alle’ veroordeelden zonder dat daarbij onderscheid wordt gemaakt naar het gedrag, de inzet en motivatie van de veroordeelde. Evenmin wordt daarbij rekening gehouden met de veiligheid van de samenleving dan wel de belangen van slachtoffers en nabestaanden.

De v.i. wordt van oudsher ingezet voor een goed voorbereide, geleidelijke en begeleide terugkeer van veroordeelden in de samenleving. Door het verbinden van (de algemene voorwaarde en de bijzondere) voorwaarden aan de v.i. kan gedurende de v.i. gemonitord worden hoe de veroordeelde omgaat met herkregen vrijheid en of hij zich niet opnieuw schuldig maakt aan strafbare feiten. Daarbij fungeert de herroeping van de v.i. als een stok achter de deur, waardoor de veroordeelde wordt aangespoord om op het rechte pad te blijven. Daarmee draagt de v.i. bij aan het verminderen van het risico op recidive en het vergroten van de maatschappelijke veiligheid.

Met ingang van 1 juli 2021 is de v.i.-regeling op (onder andere) de volgende punten gewijzigd:

- 1) veroordeelden komen niet meer van rechtswege in aanmerking voor v.i., maar het OM neemt per veroordeelde een individuele beslissing over het verlenen van v.i. Deze beslissing wordt getoetst aan de volgende criteria:
  - a) de mate waarin en de wijze waarop de veroordeelde door zijn gedrag heeft doen blijken van een bijzondere geschiktheid tot terugkeer in de samenleving;
  - b) de mogelijkheden om eventuele aan de invrijheidstelling verbonden risico's te beperken en te beheersen;
  - c) de belangen van slachtoffers, nabestaanden en andere relevante personen, waaronder de door de veroordeelde geleverde inspanningen om de door het strafbare feit veroorzaakte schade te vergoeden.
- 2) de periode van de v.i. wordt gemaximeerd op een termijn van twee jaar.

Volgens de minister dient de opgelegde straf volledig te worden uitgezeten, tenzij de veroordeelde aan de gestelde criteria voldoet. Daarmee wordt de v.i., en in het verlengde daarvan de resocialisatie van de veroordeelde, afhankelijk gemaakt van het gedrag van de veroordeelde, de veiligheidsrisico's en de belangen van slachtoffers en nabestaanden. Vanuit juridisch perspectief kan geconcludeerd worden dat de gestelde criteria goed aansluiten bij het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw, met daarbij de kanttekening dat de gestelde criteria niet mogen leiden tot het niet verlenen van v.i. In een dergelijke situatie keert de veroordeelde namelijk rechtstreeks vanuit detentie terug in de maatschappij. Hierdoor kan er nimmer sprake zijn van een geleidelijke en gecontroleerde overgang van detentie naar vrijheid. Een dergelijke situatie druist mijns inziens in tegen het doel van het resocialisatiebeginsel. Evenmin draagt het bij aan het verminderen van het recidiverisico en het beschermen van de maatschappij.

Diverse adviesorganen (zoals de RSJ, RvdR en NOvA) hebben forse bezwaren tegen het volledig beleggen van de beslissingsbevoegdheid omtrent de v.i. bij het OM. Alhoewel dit niet tot juridische bezwaren leidt, stuit dit wel op morele bezwaren. Vanuit mijn visie roept dit het beeld op van de slager die zijn eigen vlees keurt. Mijns inziens had de minister deze bevoegdheid bij de directeur van de p.i. moeten beleggen, nu deze (in tegenstelling tot het OM) op een noodzakelijke afstand staat om op een evenwichtige en onbevooroordeelde wijze een beslissing te nemen. Dit geldt temeer nu de feitelijke beoordeling van het gedrag van de veroordeelde in de p.i. geschiedt. Tegelijkertijd wordt daarmee tegemoetgekomen aan het bezwaar dat het OM vooringenomen is en is de veroordeelde ervan verzekerd dat er sprake is van een objectieve, onpartijdige beslissing.

Het maximeren van de duur van de v.i. op twee jaar stuit eveneens op diverse bezwaren. Hierdoor is het toezicht op de veroordeelde en de begeleiding namelijk ook van korte duur. Daarbij is van belang dat onderzoek heeft uitgewezen dat voor veroordeelden, die het toezicht afronden en gedurende het

toezicht niet recidiveren, een langere duur van toezicht samenhangt met een lager risico op recidive na het toezicht. Dit impliceert mijns inziens dat een kortere duur van toezicht voor deze veroordeelden een hoger risico op recidive met zich meebrengt. Daarmee staat deze wijziging naar mijn mening in een slechte verhouding tot het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw. Daarnaast draagt het ook niet bij aan de doelstellingen van de v.i. (recidivevermindering en maatschappijbeveiliging).

Vanwege de zeer korte duur van de v.i. verwachten diverse adviesorganen, waaronder de reclassering, dat veroordeelden zullen afzien van v.i. Dit geldt temeer nu de mogelijkheid bestaat om de proeftijd van de v.i. eenmaal met twee jaar, en bij zeden- en ernstige geweldsdelinquenten zelfs telkens met twee jaar, te verlengen. Naar mijn mening is het aannemelijk dat (langgestrafte) veroordeelden er doelbewust voor zullen kiezen om de straf in zijn geheel uit te zitten om een eventuele verlenging van de proeftijd van de v.i. en de daarmee gepaard gaande reclasseringsbemoeienis te ontlopen, om op die manier te ontkomen aan het (mogelijk levenslange) toezicht van justitie. Hierdoor ontstaat juist het risico dat deze veroordeelden na detentie zonder enige vorm van resocialisatie, zonder voorwaarden en met een hoog recidiverisico terugkeren in de samenleving. In mijn opinie levert dit meer recidive op en daarmee minder bescherming voor de samenleving.

Verder wordt verwacht dat rechters lagere straffen zullen opleggen, doordat zij bij de strafoplegging rekening houden met de daadwerkelijke duur van de detentie. Nu de rechters zelf via de RvdR hebben laten doorschemeren dat zij bij de strafoplegging rekening houden met de duur van de detentie, is deze verwachting naar mijn mening zeer aannemelijk. Daarnaast wordt verwacht dat de nieuwe v.i.-regeling leidt tot een achteruitgang van de rechtspositie en de rechtsbescherming van veroordeelden. Dit geldt temeer nu de rechter, anders dan voorheen het geval was, de beslissing van het OM slechts marginaal en niet inhoudelijk mag toetsen. Ook hebben (reeds in eerste aanleg) veroordeelden vanwege de nieuwe v.i.-regeling, en daarmee vanwege oneigenlijke redenen, afgezien van hoger beroep.

In dit onderzoek staat de vraag centraal hoe de nieuwe v.i.-regeling, meer specifiek artikel 6:2:10 lid 1 sub b Sv en artikel 6:2:12 lid 1 jo. artikel 6:2:10 lid 3 Sv, zich verhoudt tot het resocialisatiebeginsel, zoals vervat in artikel 2 lid 2 Pbw.

Uit dit onderzoek blijkt dat de minister de criteria (gedrag, veiligheidsrisico's en slachtofferbelangen) die genoemd worden in het resocialisatiebeginsel ex artikel 2 lid 2 Pbw ook heeft willen doorvoeren in de v.i. Daarmee staat de gehele tenuitvoerlegging van de straf in het teken van deze drie criteria, vanaf dag één in detentie tot aan ontslag.

Voorts heeft de minister twee (andere) ingrijpende wijzigingen aangebracht in de v.i.-regeling: de duur van de v.i. is gemaximeerd op twee jaar en daarnaast komen veroordeelden niet meer van rechtswege in aanmerking voor v.i., maar neemt het OM per veroordeelde een beslissing over het verlenen van v.i. Naar mijn mening wenst de minister hiermee niet alleen meer recht te doen aan het karakter van de gevangenisstraf (vergelding) en de kern daarvan (de fysieke vrijheidsbeneming), maar ook aan het rechtvaardigheidsgevoel van slachtoffers, nabestaanden en de samenleving als geheel.

Vanuit mijn visie slaat de Wet S&B, en daarmee de nieuwe v.i.-regeling, te veel door in de richting van vergelding en preventie, met alle nadelige gevolgen van dien. Voor slachtoffers, nabestaanden en de samenleving geeft dit wellicht voldoening, maar op lange termijn is dit in mijn opinie alles behalve een goed idee. Hoe je het wendt of keert, deze veroordeelden komen ook onder de nieuwe v.i.-regeling op een dag vrij. De vraag is alleen hoe: goed geresocialiseerd met een lage kans op recidive of kaal afgestraft met een hoge kans op recidive? Gedragsverandering kost tijd en gaat gepaard met vallen en opstaan. Echter biedt de nieuwe v.i.-regeling voor veroordeelden geen ruimte om fouten te maken en daarvan te leren. Immers wordt het hele detentietraject daarop afgestemd. Naar mijn mening staat met de Wet S&B vergelding boven een succesvolle resocialisatie en daarmee het verminderen van het recidiverisico. Daarmee geeft de Wet S&B gehoor aan de roep in de samenleving om strenger te straffen, maar biedt de Wet S&B hoogstwaarschijnlijk niet de gewenste bescherming aan diezelfde samenleving.

Terugkomend op de titel van dit onderzoek kan dan ook gesteld worden dat we inderdaad niet van elke crimineel een modelburger kunnen maken, tenzij die crimineel door middel van gedrag, motivatie en inzet aantoont dat hij bereid is om een modelburger te worden.

LITERATUURLIJST

Bleichrodt, DD 2006/78

F.W. Bleichrodt, 'De voorwaardelijke invrijheidstelling in ere hersteld', *Delikt en Delinkwent* 2006/78, p. 1-9 (online via Kluwer Navigator).

Bleichrodt & Vegter 2016

F.W. Bleichrodt & P.C. Vegter, *Sanctierecht* (Ons Strafrecht Deel 3), Deventer: Wolters Kluwer 2016.

Bosma, Groenhuijsen & De Vries, DD 2020/13

A.K. Bosma, M.S. Groenhuijsen & G.M. de Vries, 'De positie van het slachtoffer bij de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke beëindiging van de dwangverpleging in rechtsvergelijkend perspectief', *Delikt en Delinkwent* 2020/13, afl. 3, p. 187-206.

De Groot 2019

T.M. de Groot, *Straffen en belonen in de gevangenis. Promoveren en degraderen in detentie in het licht van het resocialisatiebeginsel*. Weert: Celsus juridische uitgeverij 2019.

Jacobs, Sancties 2021/24

P. Jacobs, 'De Europese Gevangenisregels zijn vernieuwd: oude wijn in nieuwe zakken of inspiratie voor verandering?', *Sancties* 2021/24, afl. 2, p. 95-105.

Meijer, DD 2015/65

S. Meijer, 'De opmars en evolutie van het resocialisatiebegrip', *Delikt en Delinkwent* 2015/65, afl. 9, p. 688-704.

Paterson 1951

A. Paterson, *Paterson on Prisons*. London: F. Muller 1951.

Reidnied, Sancties 2014/49

J. Reidnied, 'Voorwaarden aan vrijheid', *Sancties* 2014/49, p. 1-11 (online via Kluwer Navigator).

Schuyt, Sancties 2019/58

P. Schuyt, 'Straffen en beschermen', *Sancties* 2019/58, afl. 4, p. 265-267.

Schuyt, *Sancties* 2019/2

P. Schuyt, 'Voorwaardelijke invrijheidstelling: het beeld en de werkelijkheid', *Sancties* 2019/2, afl. 1, p. 5-13.

Struijk, *Sancties* 2020/13

S. Struijk, 'Wetsvoorstel Straffen en beschermen: wordt het kind met badwater weggegooid?', *Sancties* 2020/13, afl. 2, p. 56-65.

Struijk & Meynen, *Sancties* 2021/1

S. Struijk & G. Meynen, 'Betrokkenheid van slachtoffers en nabestaanden: ook bij de tenuitvoerlegging', *Sancties* 2021/1, afl. 1, p. 1-4.

Van Kempen 2008

P.H.P.H.M.C. van Kempen, *Repressie door mensenrechten. Over positieve verplichtingen tot aanwending van strafrecht ter bescherming van fundamentele rechten*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2008.

Vegter, *Sancties* 2018/47

P.C. Vegter, 'Kansen voor gedetineerden', *Sancties* 2018/47, afl. 5, p. 267-271.

Vegter, *Sancties* 2018/4

P.C. Vegter, 'Voorwaardelijk in vrijheid met vertrouwen in de toekomst?', *Sancties* 2018/4, afl. 1, p. 34-38.

Veraart, *Sancties* 2019/60

W. Veraart, 'Vergelding of herstel? Een reflectie op de rol van het slachtoffer in de executiefase', *Sancties* 2019/60, afl. 4, p. 280-286.

Verweij & Weijters 2020

S. Verweij & G. Weijters, *Recidive tijdens en na reclasseringstoezicht. Een onderzoek naar de uitvoering van reclasseringstoezicht en de samenhang met recidive*, Den Haag: WODC 2020.

Voskuil, *Algemeen Dagblad* 28 juni 2021

K. Voskuil, 'OM-topman: We kunnen niet van iedere crimineel een modelburger maken', *Algemeen Dagblad* 28 juni 2021.

Wartna, Alberda & Verweij 2013

B.S.J. Wartna, D.L. Alberda & S. Verweij, *Wat werkt in Nederland en wat niet? Een meta-analyse van Nederlands recidiveonderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies*, Meppel: Boom Lemma uitgevers 2013.

Wartna, Baas & Beenakkers 2004

B.S.J. Wartna, N.J. Baas & E.M.Th. Beenakkers, *Beter, anders en goedkoper. Een literatuurverkenning ten behoeve van het traject Modernisering Sanctietoepassing (Memorandum 2004-01)*, Den Haag: WODC 2004.

JURISPRUDENTIELIJST

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- EHRM 26 april 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0426JUD001051110 (*Murray/Nederland*).
- EHRM 30 juni 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0630JUD004141804 (*Khoroshenko/Rusland*)
- EHRM 8 oktober 2014, ECLI:CE:ECHR:2014:0708JUD001501811 (*Harakchiev & Tolumov/Bulgarije*).
- EHRM 9 juli 2013, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909 (*Vinter e.a./Verenigd Koninkrijk*).
- EHRM 11 februari 2013, ECLI:CE:ECHR:2012:0918JUD002511909 (*James, Wells & Lee/Verenigd Koninkrijk*).
- EHRM 15 december 2009, ECLI:CE:ECHR:2009:1215JUD002863406 (*Maiorano/Italië*).
- EHRM 4 december 2007, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD004436204 (*Dickson/Verenigd Koninkrijk*).
- EHRM 24 oktober 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:1024JUD003770397 (*Mastromatteo/Italië*).

Hoge Raad

- HR 23 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK9252, NJ 2010/393, m.nt. P.A.M. Mevis.

Gerechtshof

- Hof Den Haag 11 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2971.

Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming

- RSJ 25 november 2019, 19/3133/GA.
- RSJ 15 december 2015, 15/2560/TA.